

HAMLET

PRÍncep DE DENAMARCA

PERSONATGES

CLAUDI, rey de Denamarca.

GERTRUDIS, reyna de Denamarca y mare d'Hamlet.

HAMLET, príncep de Denamarca, nebot de Claudi y fill del difunt rey Hamlet.

POLONI, gran camarlench.

LAERTES, fill de Poloni.

OFELIA, filla de Poloni.

HORACI, amich d'Hamlet.

LA OMBRA del rey Hamlet.

RICART
GUILLEM } cortesans (1).

ENRICH

UN GENTIL-HOM.

MARCEL
BERNAT } oficials.

FRANCESCH, soldat.

QUATRE COMEDIANTS.

DOS FOSSERS (gracioses) (2).

Cavallers, dames, oficials, soldats, dos mariners, un ser-vent, patges, escolans y un clergue (3).

---

(1) Los noms que porten en l'original són Rosencrantz, Guildenstern y Osrick, respectivament.

(2) Pot suprimir-se'n ún, com solen fer-ho les companyies modernes.

(3) Poden aquests darrers suprimir se a la representació, com és de veure al lloch corresponent.

ACTE PRIMER

ESCENA I

Esplanada davant lo palau-castell d'Elsingor. Es negra nit.

FRANCESCH, BERNAT, y poch després MARCEL y HORACI

(Se passeja FRANCESCH, fent centinella. En la campana del rellotge toquen pausadament dotze hores. S'atansa BERNAT vers FRANCESCH. Aquest y los de la escena següent aniran armats d'espasa y llança.)

BERN. ¿Quí hi hà aquí?

FRAN. No: a mi respon. Atura-t, y digues qui ét's?

BERN. ¡Visca lo rey!

FRAN. ¿Bernat?

BERN. Lo metéix.

FRAN. Tu ét's lo més puntual a la hora.

BERN. Mija-nit és cayguda: pots anar-te-n a dormir.

FRAN. Grans mercès per havèr-me rellevat. Fa un ayre qui gela, y tinch mal de cor.

BERN. ¿Has fét tranquilament ta guarda?

FRAN. No s'és moguda ni una rata.

BERN. Bé està. Bona-nit. Si trobes Marcel y Horaci, companys méus de guarda, dóna-ls préssa.

FRAN. M'apar que jo-ls sént... ¿Quí hi hà per aquí?

(Entren MARCEL y HORACI.)

HOR. Amichs d'aquesta terra.

MAR. Y fehels vassalls del rey de Denamarca.

- FRAN. ¡Que tingau bona nit!
 MAR. Adéu, valent soldat. ¿Quí-t rellevà?
 FRAN. En Bernat, qui roman al meu lloch. ¡Que Déu vos quart! (Se-n va.)
 MAR. ¡Hola, Bernat!
 BERN. ¿Quí hi hà aquí? ¿No és Horaci?
 HOR. Ací n'hi hà un troç.
 BERN. Siau abdós ben vinguts.
 HOR. ¡Y què! ¿s'és tornat a veure allò aquesta nit?
 BERN. Jo res no he vist.
 MAR. Horaci diu que tot axò no és sinó fantasia nostra, y no vol creure en aqueixa horrorosa aparició que ja dues voltes ací havèm vista. Perçò l'he pregat que se-n vingués a vetllar ab nosaltres, per que, si novament apareix tal espèctre, pugua donar fè als nostres ulls y dir-li alguna cosa al aparegut.
 HOR. ¡Fuig, fuig! ¡Què ha d'aparèxer!
 BERN. Sehèm (1) una estoneta, y déxa que novament ferim les teues orelles ab la relació del fèt que ja dues nits seguides havèm nosaltres presenciat.
 HOR. ¡Vaja! Assèhèm-nos, donchs, y escoltam què-ns ne recomptarà Bernat.

(S'asseuen tots tres.)

- BERN. La darrera nit, con aquella metéxa estela qui està al occident del pol havia ja fèt sa carrera, per enllumenar aquella part del cel ón are resplendeix, Marcel y jo, tot-just lo rellotge sonant una hora...
 MAR. ¡Pxit!... ¡Calla! ¡Mira-l com vé altre colp!
 (Apareix al un cap de la escena LA OMBRA del rey Hamlet, ar-

(1) Aquesta expressió *Sehèm*, y la d'Horaci *Assèhèm-nos, donchs*, poden suplir-se per: *Esperèm*, la primera, y per *Donchs, esperam*, la segona, si-ls vé millor de restar drets.

mat de totes armes, ab mantell reyal; té la visera alçada, y porta en la mà dreta un bastó de govern. Los soldats y HORACI s'alcen esporuguits.)

- BERN. Ab lo gést propri y del tot semblant al rey difunt.
 MAR. Horaci, tu qui ets home de lletres, parla-li.
 BERN. Guayta-l, Horaci. ¿No és del tót paregut al rey?
 HOR. Molt paregut és... Sa mirada m'umple de torbació y d'esglay.
 BERN. Voldrà que li parlen.
 MAR. Parla-li, Horaci.
 HOR. (Anant vers l'espèctre.) ¿Quí ets tu, que axí usurpes aquest espay a la nit, y aqueixa presencia noble y guerrera que tingué un jórñ la magestat del sobirà de Denamarca qui jau en lo sepulcre? Parla: per lo cel t'ho demane.

(LA OMBRA, a pleret, desapareix.)

- MAR. Apar que està ofès.
 BERN. ¿No veus? Se-n va menyspresant-nos.
 HOR. ¡Atura t! ¡Parla! ¡Jo t'ho mane, parla!

(Se-n va LA OMBRA.)

- MAR. Se-n és anat sèns volèr respondre.
 BERN. ¿Què me-n dius, Horaci? Estas groch y tremoles. ¿No éra sinó aprensió nostra? Dignes.
 HOR. Per Déu, que no ho haguéra jo may cregut sèns lo testimoni cert y sensible dels meus propis ulls.
 MAR. ¿No és ben bé semblant al rey?
 HOR. Com tu ressembles tu-metéix. Y tal armadura com aqueixa portava la hora que va combatre ab l'ambiciós rey de Noruega; y axí arrugà lo front con, tot irós, féu caure d'un sol colp lo de Polonia demunt lo glaç... ¡Bé és estrany! No sé de cert què pensar-me-n; emperò, en lo meu tósch

enteniment, axò pronostica algun fét inesperat en lo nostre sol... Es com una bolva qui la llum del seny enterboleix. En la època més gloriosa de Roma, ans no caygués lo poderós Cèsar, restaren buyts los sepulcres, y los amortallats cadavres, discorren per los carrers de la ciutat, ab veu confósa gemegaven... Emperò... ¡silenci!... ¡Mirau! Per llà ja tórna... (Apareix de nou LA OMBRA.) Per més que-m tórba l'esglay, vull escometre-l... ¡Atura-t, fantasma! Si pots articular paraules, si téns veu, parla-m. Si hi hà alguna bona obra per fer qui procur lo teu repos y mon perdó, parla-m. Si tu saps los fats qui menacen la patria, y que venturosament previnguts puguén esquivar-se ¡ah! parla!... O si en lo transcurs de ta vida amuntegares dins la pregonesa de la terra mal gonyats tresors, per los quals vosaltres, dissortats esperits, après de morts vaguejau inquietats, declara-ho... (1). ¡Atura-t! ¡parla!... Marcel, detura-l.

MAR. ¿Li dóne una llançada?

HOR. Si, fereix-lo, si no vol deturar-se.

BERN. ¡Ací està!

HOR. ¡Ací!

(LA OMBRA desapareix.)

MAR. ¡Se-n és anat! Mal fèm nosaltres, a semblant sobirà mostrant violencia; encare que, segóns apar, és invulnerable com l'ayre, y los nostres vans esforços no són sinó cosa de burla.

(Comença a clarejar.)

HOR. Axí ho vull creure... Emperò veus-ací la aurora,

(1) Ací porta l'original una acotació de: (Canta lo gall, y al punt la Ombra s'esgruix tot anant-se-n).

com, vestint mantell de pórpra, vé calcigant la rosada d'aquell cim al qui guayta a Orient. Donèm fi a nostra guarda, y só de parèr que al jóve Hamlet referim quant havèm vist aquesta nit: car jo-us promet que aqueix esperit, ab tót que per nosaltres sía estat mut, ab éll parlarà. ¿No-us sap bò que li portèm aquesta nova, axí escahent al nostre zel y tan propria de la nostra obligació?

MAR. Si, si, fèm-ho. Jo sé ón, ab més seguretat, lo trobarèm aquest matí.

(Se-n van.)

ESCENA II

Sala gran del palau d'Elsingor.

CLAUDI, GERTRUDIS, HAMLET, POLONI, LAERTES,
CAVALLERS, DAMES Y ACOMPANYAMENT.

CLAU. Per més que la mort d'Hamlet, benvolgut germà méu, reposa encare fresca en la nostra memoria, que-ns obliga a mantenir en tristors los cors, y a cobrir ab negre vel lo front del reyalme; ab tót y axò, lluytant en mi la rahó ab naturalesa, m'ha fét conservar gréu racança de sa pèrdua, ensémps ab lo recort de què som tinguts. Per tant, he près per muller la que en altre témps fóu germana méua, y és avuy reyna, companya augusta d'aquesta belicorosa nació; si bé semblants alegrías són imperfètes, car s'hi són entremesclades a la felicitat les llàgrimes, les fèstes a les pompes fúnebres, los càntichs de mort als epitalamis amoroses, pesats en igual

balança lo plaher y la congóxa. (Als cavallers qui l'envolten) Ni havèm tampoch tingut en oblit los vostres prudents consells, qui en aquesta ocasió han procehit ab libertat complerta, y jo-us ne tindré grat tota ma vida... (Girant-se a LAERTES.) Are digues tu, Laertes, què solícites? Adés me parlaves d'una pretensió, ¿no-m diries quina és, Laertes? En qual-se-vol cosa justa que demans al rey de Denamarca, no serà debades lo teu préch. Ni ¿què podríes demanar-me, que no sia ans una oferta méua, que una demanda téua? No és més fehel lo cap al cor, ni més prompta la mà en servir la bóca, quant ho sia la coróna d'aquest reyalme envers ton pare. Digues ¿què desiges, Laertes?

LAER. Sobirà respectable, voldria la gracia del vostre permís per tornar-me-n a França. D'allà só vingut voluntariament a Denamarca a manifestarvos ma lleial afecció, ab motiu del vostre coronament; malgrat axò, dech confessar-vos que, complit aquest deute, mes idees y mon jahent me criden de nou a aquelles terres, y jo espère de vostra benignitat aytal licencia.

CLAU. ¿Ja has obtinguda la de ton pare? ¿Què hi dius, Poloni?

POL. Senyor, a força d'instancies li és reexit arrancar lo meu roncer consentiment: per fi, ab gran racança, he segellat los seus desigs ab la meua licencia. Préch-vos, senyor, que la hi vullau otorgar.

CLAU. Tría, donchs, lo témps que-t semblarà més oportú per anar-te-n; fés quant te placia y sia més de ton grat... (A HAMLET.) Y tu, Hamlet, lo meu parent y fill méu...

HAM. (Apart.) Un poch més que parent, y no tant com un fill!

CLAU. ¿Quines ombres de tristor encare voltegen demunt téu?

HAM. Al contrari, senyor; prou que estich a la llum.
GER. Benvolgut Hamlet, foragita aquest ayre de dol, y mira los teus ulls com a un amich lo rey de Denamarca: ni vages sémpre ab les parpélles baxes cercant lo teu noble pare entre la póls. Bé saps que aquesta és lley comuna y que tot quant viu deu morir, passant d'aquest món a la eternitat.

HAM. Certament, senyora, és lley natural.

GER. Puix que axí és, ¿per què aparentes tan particular sentiment?

HAM. ¿Aparentar dihèu, senyora? ¡Oh, no! bé és una realitat: jo no conech la parencia. ¡Ah, la meua bona mare! Ni la negra color d'aquest mantell, ni aquest obligat abillament de solemne dol, ni los profundes sospirs d'una respiració sanglotant, ni la ayga qui dels meus ulls destila, ni la dolorosa expressió de la cara, en-sémps ab les fórmules, los gests, les manifestacions de congóxa, no seran prou per sí sols a demostrar lo veritable estat del meu coratge. Tot açò, en veritat, és pura parencia, puix que són coses que un hom pot fingir...; méntre que quant jo sént ací dins (tocant-se lo pit) sobrepuja a tota parencia, la qual no és sinó ornament y vestidura de la dolor.

CLAU. Es una bella acció qui honóra los teus sentiments, oh Hamlet! que ton cor pach a un pare aquest sagrat deute; mas tampoch deus ignorar que ton pare va perdre un pare, que aquest va perdre encare lo seu, y que lo fill sobrevivent és tingut per obligació filial observar durant cert témps la tristor propria del dol. Emperò continuar en intermenable desconsol, porta en

camí d'una obstinació impia; és un sentiment indigne d'un home; demostra una voluntat rebetla als decretés de la Providencia, un cor feble, un esperit indòmit, una inteligencia curta y sèns conreu. Donchs ¿per què s'ha d'entristir nostre cor, volènt contrastar sotilment a allò que és y deu ésser inexcusable, a una cosa tan comuna com qual-se-vol altra de les més conegudes? Pensa que és axò un crim contra lo cel, contra la mort, contra la metéxa naturalesa; és una injuria que fèm a la rahó, qui troba molt natural la mort dels pares, y qui dés lo primer home qui-s morí fins al qui-s mor avuy, nos està dihent: «No pot fer-se altrement.» Per tant, jo-t prégue que, jaquint aqueixa inutil tristor, vulles mirar-me com a un pare; car tu, com deu sabèr tot lo món, éts la persóna més acostada al meu trònus, y no és més pura la amor d'un tendre pare envers son fill, que la que jo tinch en tu posada... Quant a la teua resolució de tornar als estudis de Wittemberg, no hi hà res més contrari als meus desigs; ans suplich-te que vulles ací romandre, a la amor y consol dels ulls méus, com al primer dels meus cortesans, mon parent y fill.

GER. Jo-t prégue, Hamlet, que a Wittemberg no vagés; ab nosaltres roman. No sien en và los préchs de ta mare.

HAM. Faré sèmpre tot quant puga per obehir-vos, senyora.

CLAU. Per aqueixa resposta afectuosa y digna, síes tu a Denamarca tant com jo metéix. Veniu, senyora: aqueixa noble y espontania condescendencia d'Hamlet ha sadollat mon cor d'alegría. En gracia d'aquest fèt, ningun festiu bríndis no farà avuy lo sobirà de Denamarca sèns anunciar-ho

als núvols lo potent canó y sèns que a cada libació del Rey los cels no ressonen ab tabus-tóll, responent al trò de la terra. Anam-nos-en.

(Ixen tòts, llevat d'HAMLET.)

HAM. ¡Ah! ¡Si aquesta endurida, massa endurida carn pogués ablanir-se, desfer-se y resoldre-s en pluja de llàgrimes! ¡Si l'Etern no fulminas sa lley contra l'homeyer de sí-metéix! ¡Oh Déu! ¡Déu meu! quant fastijoses, gastades, axarraides y vanes no-m semblen totes les pràctiques d'aquest món! Res no-n vull ¡oh! no-res. No és sinó un verger sèns conreu y rònech, abundós en fruyts grossers y amarchs... ¡Que tal sía esdevingut al fer dos meses que ell morí!... No, no tant: encare no-n fa dós. Un rey tan excelent, qui éra, acomparat ab aquest, axicom ab un sàtirus, Hiperió; axí engelosit de la mare, que ni consentía que afalagas la seua cara un ventijol massa violent. ¡Llamp del cel! ¡Caldrà fer-ne memoria? ¡Ah! Ella qui s'agafava al coll del marit, com si en la possessió li-n augmentassen los desigs. Y no obstant, en l'espai d'un mes... ¡ah! no vull pensar-hi. ¡Quanta fragilitat en la dona!... En menys d'un mes, ans de malmetre lo calçat que usava al acompanyar, desféta en llàgrimes, lo còs del meu pobre pare... élla, si, élla-metéxa — ¡oh cels! una féra privada del ús de rahó haguéra mostrat una dolor més durable, — s'és maridada ab lo meu oncle, ab lo germà del meu pare, emperò ressemblant-li tant com jo a Hèrcules; en l'espai d'un mes... encare vermells los ulls ab la salabor de ses traydores llàgrimes, s'és maridada. ¡Oh, malvada lleugeresa! anar tan cuytosament a ocupar un llit incestuós! Ni és axò passador, ni pot reexir-ne bé. Emperò,

troceja-t, cor méu, puix que m'és forçat refrenar ma llénga.

ESCENA III

HAMLET, HORACI, BERNAT y MARCEL

- HOR. Salut a vostra Altesa.
 HAM. Molt me plau de veure-t bò, Horaci, a mi-m sémbla, o és que no-m recorde ni de ma persóna.
 HOR. Jo-metéix, senyor, y sémpre humil servidor vostre.
 HAM. Ans digues lo meu bon amich; vull aquest títol ab tu cambiar. ¿Què és que t'ha fét venir de Wittemberg, Horaci? (Girant-se a MARCEL.) ¡Ah, Marcel!
 MAR. Senyor...
 HAM. Só ben content de veure-t ab salut, amich méu. (A HORACI.) Emperò digues-me francament ¿què t'ha fét tornar de Wittemberg?
 HOR. Senyor... un esperit vagabunde.
 HAM. No comportaría jo que un enemich téu tal digués, ni podries forçar mes orelles fins a obligar-les a creure ta propria declaració contra tu-metéix: ja sé que no seus al banch dels vagabundes. Emperò, digues-me ¿quins afers portes a Elsingor? Ací t'ensenyarem a beure de valent (ab una rialleta amarga) ans no pensaras en anar-te-n.
 HOR. Senyor, só vingut per les exequies del vostre pare.
 HAM. ¡Ey! déxa-t de burles, lo meu condexeble: jo crech que éts vingut per les nocés de la meua mare.

- HOR. En veritat que aquestes són estades ben poch després.
 HAM. Economía, Horaci, economía. Les viandes calents del àpat mortuori forniren, un colp fredes, la taula nupcial. ¡Oh! Més haguéra preferit trobar-me al cel ab lo meu major enemich ans que havèr vist tal díe com aquell. ¡Pare méu!... Apar-me que veig lo meu pare.
 HOR. ¿A ón, senyor?
 HAM. Ab los ulls de la ànima, Horaci.
 HOR. Jo l'he vist alguna vegada: éra tot un rey.
 HAM. Era un home axí del tot complert, que no crech trobar-ne un altre de consemblant.
 HOR. Senyor, estich cert que l'he vist aquesta nit.
 HAM. ¿Vist? ¿Qui?
 HOR. Lo rey vostre pare.
 HAM. ¿Lo rey mon pare?
 HOR. Sospenèu per una estona la vostra admiració, y vullau escoltar-me entant que jo, prenent per testimonis aquests dos cavallers, vos referesch aytal prodigi.
 HAM. ¡Parla, per amor de Déu!
 HOR. Dues vegades, trobant-se de guarda aquests dos senyors, Marcel y Bernat, en lo pregon silenci, al cor de la mija-nit, axí va succehir-los: una figura semblant al vostre pare, armada segóns ell solía de cap a peus, vingué davant llur, y caminant a pleret passà magestuosament aprop d'ells. Tres colps passà davant llurs ulls esbalaits y preses de terror a la distancia del bastó de govern que a la mà portava, mentre ells, tremoloses y gelats d'esglay, restaven muts, que ni gosaren dir-li una paraula. Axò és quant me féren assabèr ab poruch misteri. Ab élls vaig anar-me-n la tercera nit a fer la guarda, y allà, puntualment a la metéxa hora y en la metéxa

fórma que m'indicaren, resultant certes y veritables les llurs paraules, la ómbra aparegué, la qual éra axí ressemblant al vostre pare, que no ho són pas més entre sí aquestes dues mans.

HAM. Y ¿ón és axò passat?

MAR. A la esplanada ón feyem la guarda, senyor.

HAM. ¿No li parlareu?

HOR. Si, li he parlat, senyor; mas no-m tornà resposta. Ab tót, me semblà una vegada com si alçàs lo cap y que fés semblant de volèr parlar...: emperò fugint cuytosament, com a esporuguit, desaparegué de nostra vista.

HAM. ¡Es un cas ben meravellós!

HOR. Y tan cert com só jo viu, mon respectable senyor; y havèm cregut que éra obligació nostra fer-vos-ho assabèr.

HAM. En bona fè, senyors, que axò-m déxa cor-près. ¿Estau de guarda la nit vinent?

MAR. } Si, que hi estam.

BERN. }
HAM. ¿Dihèu que anava armat?

MAR. } Armat, senyor.

BERN. }
HAM. ¿De cap a peus?

MAR. } Del cap fins a la punta dels peus.

BERN. }
HAM. Axí no li veuríeu la cara...

HOR. Si, senyor; car tenia alçada la visera.

HAM. Digau: ¿tenia ayre sorrut?

HOR. Lo seu ayre éra més de tristor, que d'enuig.

HAM. ¿Esgroguéit o vermell?

HOR. ¡Oh! Esgroguéit en estrém.

HAM. ¿Vos mirava de fit-a-fit?

HOR. Séns dexar-nos d'ulls.

HAM. Haguéra volgut trobar-m'hi.

HOR. Prou vos hauria esglatat.

HAM. Es probable... molt probable. ¿Aturà-s gayre estona?

HOR. Lo tèmps de comptar, séns acuytar-se, fins a cent.

MAR. } Més, més va aturar-se.

BERN. }
HOR. No pas la vegada que jo l'he vist.

HAM. Sa barba éra grisa ¿fà?

HOR. Tal com jo la hi havia vista en vida, d'un negre argentat.

HAM. Vull estar aquesta nit en vétlla; pot ser aparexerà de nou.

HOR. Ben segur que hi tornarà.

HAM. Si prèn la figura del meu noble pare, jo li parlaré, per més que l'infern, obrint sa góla, ab bramolosa veu me fés callar. (Abaxant la veu.) Una mercè jo-us demane, y és que si fins are havèu gordat secrétament semblant visió, d'avuy més la tingau estojada dins los vostres pits; y sia quin-se-vulla lo fét d'aquesta nit, donau-li una significació, mas no llénga; y jo sabré recompensar la afecció vostra. Axí, que Déu vos quart: vers la mija-nit seré ab vosaltres a la esplanada.

TOTS Nostra obligació és servir-vos.

HAM. No; la vostra amor, com la méua a vosaltres. Adéu-siau. (Se-n van los tres.) ¡L'esperit del meu pare bò y armat!... No hi veig en axò res de bò. Tinch pôr d'alguna infamia... Voldria que ja fós de nit. Esperèm-la tranquilament, ànima méua. Les malifètes a la fi sortiran als ulls dels homens, per més que sien amagades sóta terra. (Se-n va.)

ESCENA IV

Una sala a la casa de Poloni.

LAERTES y OFELIA; més tart POLONI

LAER. Tinch ja embarcat lo meu equipatge. A Déu, germana méua; y tant com los vents seran favorables y segur lo pas de la mar, dona-t brasa a fer-me sabèr noves téues.

OFEL. ¿Pots duptar-ne?

LAER. Quant a les frivoles demostracions d'Hamlet, deus tenir-les en compte de poca estima; no són sinó l'esclat propi d'una joventut moguda, una violeta nada a la florida de primavera; prime-renca, mas no permanent; ufanosa, emperò no durable; lo perfum qui adelita un bréu instant, no-res més.

OFEL. (Ab sorpresa ingènua.) ¿No-res més?

LAER. No-res més que axò, certament: car en la nostra joventut no tan solament s'augmenten les forces y la corpulència, mas encare les facultats interiors del cor y del esperit s'exemplen ensémps ab lo tèmple ón s'hi concrién. Es possible que are ell t'estim, séns que ninguna màcula ni traydoría no enterbolesca la puritat de ses intencions; emperò deus recelar-te, considerant la seua celsitut, que lo Príncep no té voluntat propia, que està ell subgécte a sa naxença, y no pot, com lo vulgar de la gent, escollir per sí-metéix, puix que de sa elecció depénge la vida y prosperitat de tot lo reyalme. Es precis, donchs, que aquesta elecció sia circumscrita al vot y parèr d'aquell còs que bé n'és ell lo cap.

Axí, si diu que t'estima, serà en tu prudent no donar-hi crèdit, pensant que, en la alta posició que ocupa, res no pot complir de quant prometa enfora d'allò que acordas lo vot general de Denamarca. Considera quant no descabalaries la teua honra si ab massa credulitat escoltaves sa veu falaguera, o ja perdent la llibertat del cor, o bé posant en mans de ses impetuoses instancies lo tresor de ta honestadat. Guarda-te-n, Ofelia, guarda-te-n, benvolguda germana, bandeja ta inclinació propia; esquivia l'encalç y lo perill dels amoroses desigs. Bé és pròdiga la donzèlla més honèsta, si adhuc a la lluna ses belleses descobre. La virtut metéxa no-s deslliura dels embats de la calumnia. Molt sovint rosegua lo cuch les flors de primavera ans que la poncélla no-s descloga; y la hora de la rosada, a la matinada del jovent, és con més espessegén les alednades pestilents. Sies, per tant, previsorà; la millor seguretad en la temor reposa. La joventut, per més que ningú no li té guerra, se rebet-la contra sí-metéxa.

OFEL. Jo serraré, com a salva-guarda del meu cor, los teus sanitoses amonestaments. Emperò, bon germà méu, no faces com alguns impiadosos pastors, qui tot mostrant lo camí espadat y aspre per anar al cel, élls, com a jactancioses dissoluts, calciguen lo florit viarany del plaher, que gens no basquegen de llur pròpia doctrina.

LAER. ¡Oh! No-n passes ansia... Me só aturat de sobres. Emperò allà vé mon pare. (Entra POLONI.) Una segona benedicció és un dòble benifét. La sort me convida a un segon comiat.

POL. ¿Encare ací, Laertes? ¡Quina vergónya! ¡A bordo, a bordo! lo vent infla les veles de la teua nau, y la gent no espéra sinó a tu. Vet-ací ma

benedicció (posant les mans sobre lo cap de LAERTES), y veges de retenir en ta memoria aquests poch precéptes: No síes fluix en publicar tos pensaments, ni poses per obra res que no ho hages ben rumiat. Amostra-t senzill, emperò ja may vulgar. Guarda-t de ficar-te en bregues; emperò con t'hi trobaras, fés per manéra que-t tinga pôr lo teu adversari. Para la orella a tot-hom, mas reserva-t la veu. Sobre-tót síes sencer ab tu-metéix, de ón se-n seguirà, axicom la nit segueix lo díe, que ningú no-t trobarà fals... Adéu, y que ma benedicció faça en tu fructificar aquests consells.

LAER. Humilment prenc lo vostre comiat, senyor. (S'agenolla y bésa la mà a POLONI.)

POL. Si, lo témps convida, y los teus servents estan esperant-te. Vés.

LAER. Adéu, Ofelia: recorda-t bé d'axò que t'he dit.

OFEL. Estojat ho gordaré dins ma memoria, y tu metéix ne tindras la clau.

LAER. Adéu. (Se-n va.)

ESCENA V

POLONI y OFELIA

POL. ¿Què és axò que t'ha dit, Ofelia?

OFEL. Si axí-us sap bò, senyor, éren coses atanyents al príncep Hamlet.

POL. Vérament, y que vé al cas. He sabut que d'un poch témps ençà, t'ha visitada espesses vegades en secrét, y que tu metéxa éts estada en donar-li audiéncia sobradament liberal y pròdiga. Si axò és cert, segóns m'han fét assabèr per vía

de precaució, dech advertir-te que no has format de tu metéxa un concépte tan complert com correspon a una filla méua y a ta honor. ¿Què hi hà entre vosaltres? Dígues-me la veritat.

OFEL. Senyor, d'algun témps ençà m'ha fét mil protéstes y ofertes de la seua amor.

POL. ¡Amor! ¿S'és vista major follia? Tu parles com una fadrina esbojarrada, poch féta a aytals perillosos circumstancies. ¿Y creus tu en aquexes que-n dius ofertes?

OFEL. Jo no sé, senyor, què-m toca creure.

POL. Per cert que vaig a dir-t'ho. Pensa que éts una innocent, la qual fa paga d'aquexes ofertes qui no són moneda de lley. Vulles que-t tinguen en major estima, car menyspresant tu metéxa (per seguir la començada alusió) faras que-m prenguen a mi per fóll.

OFEL. Senyor, ell m'ha requésta d'amors ab ayre respectuós.

POL. ¡Ja ho crech! Bé pots pendre-ho per ayre. Vés dihent, vés.

OFEL. Y ha segellat ses paraules ab los juraments més sagrats del cel.

POL. Si, bons filats per agafar guatlles. Ja sabèm ab quanta prodigalitat, con la sanch bull, tramet la ànima juraments a la llénga. Flames són, filla méua, qui donen més claror que calor, y puix que s'apaguen del tót al punt metéix en què més prometen, no deus pendre-les per foch veritable. D'aquí-avant síes més retinguda de ta virginal preséncia: posa a més alt preu la teua conversació, y no admetes tan lleugerament coloquis. Quant al príncep Hamlet, has de tenir en compte que és jóve, y que si un colp afluxa les régnes, oltrapassarà d'allà ón tu li pots permetre: en una paraula, Ofelia, no dóns fè als

seus juraments, però com són mijancers, no de la color de què van vestits, sinó simples enco-bridors de profans desigs, espressant-se com a gata-móxes y beyatones alcavotes per fer-hi caure millor. Per fi, dich te clarament que de vuy més no vull que perdes ni una de tes hores vagatives parlant ni tenint converses ab lo príncep. Guarda-te-n bé: jo t'ho ordene. Vés are al teu retrét.

OFEL. Axí ho faré, senyor.

(Se-n van.)

ESCENA VI

La metèxa esplanada de la escena primera. Es negra nit.

HAMLET, HORACI y MARCEL; després LA OMBRA

HAM. Fà un fret ben viu, qui-s fica als osses.

HOR. Si, l'ayre és fi y punyent.

HAM. ¿Quína hora serà?

HOR. Poch n'hi mancarà per la mija-nit.

MAR. No, ja és passada.

HOR. ¿Vérament? No me-n só adonat: donchs s'acosta lo moment en què la fantasma sol passejar-se.

(Se sént llunyana remor de trompetes y atabals.)

¿Què és aquexa remor, senyor?

HAM. Aquesta nit la passa lo Rey en vétlla per fer una disbauxa acompanyada d'abundants libacions y dances esbojarrades; y a cada cópa del Rhin que beu, l'atabal y la trompeta proclamen ab tabustóll lo triumfe dels seus brindis.

HOR. ¿Y és aquest lo costum?

HAM. Si, certament. Emperò, ab tót que só fill d'a-

questa terra, y estich fét a veure semblants pràctiques, só de parèr que fóra més honést lo trencar aqueix costum, que de seguir-lo. Aquestes dissolutes disbauxes són causa de que, del Orient al Occident, les altres nacions nos afronten y ultratgen, nos tracten d'embriachs y sullen la nostra reputació ab dictats immundes, y en veritat que aquelles, per més que les nostres proheses relluhen, són prou a enterbolir la gloria de la nostra anomenada. Tal sol esdevenir als homens qui ténen algun defalt de natura, ja sia per lo llur naximent, del qual no són culpables (posat que ningú no pot triar son origen), o bé per algun hàbit qui-s desvía massa dels costums rebuts; aquestes persónes, portant ab sí metèxes lo segell de llur únich defalt (ja sia degut a la propria naturalesa o ja a un accident de llur mala sort), veuran envilides davant la opinió pública, per aquell defalt especial, totes les virtuts que per altra banda possehiran, ja fossen tan pures com la metèxa innocència y axí infinides com dins l'home n'hi puguen cabre. Un sol argéns de mescla fà malver tota la massa de noble substancia rebaxant-la a sa propria vilesa.

(Apareix LA OMBRA.)

HOR. Mirau, senyor, ja vé.

HAM. ¡Angels y ministres de pietat, amparau-nos! Que síes ànima venturosa o esperit condemnat; que ports ab tu aures celestials o ardors del infern; que sien malvades o piadoses tes volences, en tal fórmula a mi-t presentes, que no puch dexar de parlar-te... Hamlet, lo meu rey, mon pare, sobirà de Denamarca... ¡Oh! respon-me; no permetes que mon pit esclat ab lo dupte. Digues-me,

¿per què tes venerables despulles, ja sepultades, han romput la llur fúnebre vestidura? ¿Per què lo sepulcre ón te dexarem en repos ha obert sos pesants quéixs de marbre per gitar-te de bell-nou a aquest món? ¿Quina podrà ésser la causa de que tu, còs sèns ànima, del tot armat, tórns a veure los moridors raigs de la lluna, fent més pahorosa la nit? Y essent nosaltres ignorants y febles per naturalesa, ¿còm trastórnes tan horriblement tot lo nostre ésser ab pensaments qui estan fora del encalç de nostra inteligencia? Dí-gues, ¿què significa axò? ¿a què treu cap? ¿què preténs de nosaltres?

(LA OMBRA fa una senya a HAMLET.)

- HOR. Vos fa senyes de que-l seguiscau, com si desijias comunicar-vos quelcom a soles.
- MAR. Vejau ab quin espressiu gést vos crida a un lloch més apartat. Emperò no hi anèu pas.
- HOR. De ninguna manéra, senyor.
- HAM. Si no vol parlar, bé hauré de seguir-lo.
- HOR. No ho façau pas.
- HAM. ¿Y per què no? ¿Què tinch de témer? Jo no estime la meua vida una agulla, y tocant a ma ànima ¿què podrà ell fer-li, essent com ell-metéix cosa immortal?... Crida-m de nou... Vull seguir-lo.
- HOR. ¿Y si-us porta a la mar o vers l'espantós cim al d'aquell cingle qui s'alça demunt les penyes que baten les ónes, y allà prenguéis alguna altra fórma horrible qui-us llevas l'ús de la rahó, trastocant-vos?... Pensau-vos-hi bé...
- HAM. Va cridant-me. (A LA OMBRA.) Endavant, vaig a seguir-te.
- MAR. No hi anirèu, senyor. (Subjectant HAMLET.)
- HAM. (Bregant per desexir-se.) ¡A fora aquexes mans!

- HOR. (Subjectant també lo Príncep.) Restau, no devèu anar-hi.
- HAM. (Ab eczaltació.) Lo meu fat està cridant-me, y dóna a la menor fibra del meu còs la nerviosa vigoria del lleó de Nemea. (LA OMBRA repeteix la senya.) Encare me crida. Senyors, dexau-me anar... per Déu... (s'arrenca dels bracs d'HORACI y MARCEL, y-s fa enrere, alhora que desenveyna la espasa) o pendrà mort lo qui-m detinga. ¡Feu-vos enrere! (A LA OMBRA, ab veu respectuosa.) En avant, jo vinch darrere téu.

(Se'n van LA OMBRA y HAMLET.)

- HOR. Sa imaginació lo trastoca.
- MAR. Seguin los seus passes, que en açò no devèm obehir-lo.
- HOR. Anam-li darrere. ¿Què-n reexirà d'aquesta féta?
- MAR. Algun gréu mal s'esdevé en lo reyalme de Denamarca.
- HOR. Lo cel n'endreqerà la reexida.
- MAR. Anam, seguim-lo.

(Se'n van.)

ESCENA VII

Una part més llunyana de la esplanada del castèl.

Entren LA OMBRA y HAMLET

- HAM. ¿A ón vols conduhir-me? Parla; no dóne jo un pas més enllà.
- LA OM. (Pausadament y ab veu sepulcral.) Escólta-m bé.
- HAM. Ja t'escólte.
- LA OM. Propera és la hora en què dech restituir-me a les sulfuries y tormentadores flames.

- HAM. ¡Oh, ànima infortunada!
- LA OM. De mi no-t condolgues; posa, si, un pregon esment a quant vaig a revelar-te.
- HAM. Parla; estich aparellat a ohir te.
- LA OM. Axí ho estigues per la venjança en acabat d'ohir-me...
- HAM. ¿Què?
- LA OM. Jo só la ànima del teu pare, condemnada per cert tèmps a rodar de nits, y empresonada en foch durant lo díe, fins que ses flames purifiquen les culpes per mi comeses tant com durà ma vida mortal. ¡Oh! si no-m fós privat descobrir los secréts de ma presó, podria dir-te coses que la menor d'elles ompliria d'esglay la teua ànima, gelaria ta sanch jóve, faria exir los teus ulls, inflamats com a esteles, enfora de llurs conques, y separaria los teus nuhats rulls, ericant-se quiscun dels teus cabells com les puhes del irritat porch-espí. Emperò aquests eterns misteris no són per unes orelles humanals. Escólta, escólta, ¡oh Hamlet! escólta. Si alguna vegada has estimat lo teu afectuós pare...
- HAM. ¡Oh Déu!
- LA OM. Vénja lo seu traydor y horrible homicidi.
- HAM. ¡Homicidi!
- LA OM. Si: un homicidi cruel, com ho és aytal crim anch en les circumstancies més disculpables, emperò lo més cruel, inaudit y monstruós.
- HAM. Referiu-lo m al punt, per que ab ales voladores com la fantasia o los pensaments amoroses, jo córra a la venjança.
- LA OM. Bé veig quant dispost te trobes, y ja fosses tan impassible com la hérba qui inconresada arrela vora lo Leteu, no dexaria de commoure-t açò que vaig a dir-te. Escólta-m are, Hamlet: va córrer la veu de que estant jo adormit al meu

- jardí, me mossegà una sèrp. Totes les orelles de Denamarca fóren barroherament enganyades ab la fabulosa relació de la meua mort: emperò sapies, jóve generós, que la sèrp qui donà mort al teu pare, ciny al present sa coróna.
- HAM. ¡Ah! Prou que lo cor m'ho deya. ¡Lo meu oncle!
- LA OM. Si; aquell monstre incestuós y adultre, valènt-se del seu talent diabòlich, y ajudat de ses odioses traces (¡oh, malehit talent y malehides traces qui tal podèr tenu per seduhir!), sabé inclinar a sa deshonestà cobejança la voluntat de la Reyna, que tan plena de virtut jo la feya. ¡Oh, Hamlet, quina no fóu sa cayguda! Jo, qui li duya amor axí excelsa... jo, sèmpre axí fehel als juraments que fiu al pendre-la per muller, fuy avorrit, y va rebaxar-se fins a aquell miserable, de dots naturals tan mesquines y prou inferiors a les méues... Emperò apar-me sentir l'oreig del matí. Déxa-m que sia bréu. Dormint jo una mig-diada al meu jardí, segóns tinguí sèmpre per costum, y con més confiat me trobava, lo teu oncle vingué d'amagat envers mi ab una ampolla plena de such verinós, y dexà caure dins ma orella la destilada llecor, la qual de tal manéra és contraria a la sanch del home, que, ivarç com l'argent-viu, córrer per los conduyt y vies naturals del còs, y ab soptada força l'ocupa, aglevant la més pura y vigorosa sanch axicom la llét ab les gótes àcides: axí s'esdevingué ab la méua, y tot-d'una, semblant a Llätzer, viu que lo mal esvahía ma delicada carn, cobrint-la tota élla d'una crosta repugnant y asprosa. Axí fóu com jo, tot dormint, vaig perdre a mans del meu propi germà la meua vida, ma coróna, y ma muller ensèmps. Perdí la vida con los meus pecats estaven en tota llur vigor,

séns trobar-me aparellat per aquell pas, séns lo combregar ni sants olis, séns cabre-hi lo regonement de mes culpes, presentat al tribunal diví ab totes mes imperfeccions demunt lo meu cap.

HAM. ¡Oh! ¡Horrible, horrible, més que horrible!...

LA OM. Si téns sentiments de fill, no comports tal cosa; no permetes que lo talem reyal de Denamarca sia lo llit de la luxura y del damnós incést. Emperò, qual-se-vol camí que seguiras en aquesta empresa, cuyda no sullar lo teu cor, ni déxes que ta ànima alguna ofensa atemptas contra ta mare. Abandónala al cel y a aquelles espines qui nihen dins lo seu pit per ferir-la y donar-li torment... Adéu. Ja la lluherna, esmortint lo seu aparent foch, senyala que s'acosta la alba... ¡Adéu, adéu, Hamlet! Recorda-t de mi.

(Se-n va LA OMBRA.)

ESCENA VIII

HAMLET, y després HORACI y MARCEL

HAM. ¡Oh, tots vosaltres, estols celestials! ¡oh terra!... ¿y què més? ¿invocaré també l'infern?... ¡Eh! no... Detura-t, cor méu, detura-t; y vosaltres, los meus nirvis, no-us afluxèu tot d'una, sosteniu-me vigorós... ¡Recordar-me de tu! Si, ànima desventurada, méntre hi haja memoria en aquest trasbalsat món... ¡Recordar-me de tu! Si; jo deliré de ma fantasía tots los recorts vulgars y frèvols, totes les sentencies dels llibres, totes les idees e impressions passades que la joventut y la observació hi han estampades. Sols ton manament, séns mescla d'algun rebuig, viurà escrit

en lo llibre del meu enteniment. Si, per los cels t'ho jure... ¡Oh tu, la més iniqua de les dones! ¡Oh tu, malvat, malvat, rialler y criminal malvat!... Caldrà anotar que un hom pot afalagar y sots-riure, y ésser un malvat; almenys estich segur de que a Denamarca hi hà un home axí, y aquest és lo meu oncle... Si, tu éts... Emperò la meua consigna és aquesta: «Adéu, adéu, recorda-t de mi.» Jo ho he jurat.

HOR. (Dedins.) ¡Senyor, senyor!

MAR. (Dedins.) ¡Hamlet!

HOR. (Dedins.) Valga-li lo cel.

MAR. ¡Axí sí!

HAM. ¡Hola! amichs, ¡oh! veniu, veniu-me ací (1).

(Entren HORACI y MARCEL.)

MAR. ¿Què passa, mon noble senyor?

HOR. ¿Quínes noves nos donau?

HAM. ¡Oh! ¡meravelloses!

HOR. Expliquèu-vos, lo meu noble senyor.

HAM. No, que ho divulgaríeu.

HOR. Jo no, senyor; jure-ho per lo cel.

MAR. Ni jo, senyor.

HAM. ¿Què-us n'apar? ¿Podria jamés en cor humà haver cabut... ¿Emperò gorderèu lo secret?

HOR. } Si; jure-ho per lo cel, senyor.

MAR. }

HAM. No hi hà en tot Denamarca un malvat... que no sia un valent bricó.

HOR. Per dir axò, no freturava, senyor, que ningun espectre isqués de la tómba.

HAM. Si, si... és veritat... teniu rahó... Perçò metéix,

(1) Ací l'original diu: ¡Eh, oh, oh, petitet! Vine, vine, ocellat méu! imitant lo falcorer qui crida lo seu astor. Algú hi ha volgut veure que és una fingida expressió d'Hamlet, al veure arribar los seus amichs.

séns més cerimonies, serà convenient que-ns acomiadèm y separèm; vosaltres llà ón los vostres afers o vostra inclinació us criden... car tot-hom té los seus afers e inclinacions... síen quins síen; y per la meua part, pobre de mi, ja ho vehèu, me-n vaig a resar.

HOR. Aquexes no són sinó paraules fora de seny y delirants, senyor.

HAM. Gréu me sap que elles vos hagen ofès: si, per cert, me pesa en la ànima.

HOR. No hi hà la menor ofensa, senyor.

HAM. ¡Oh, si, per Sant Patrici! Ofensa hi hà, y molt gréu, Horaci... En quant a la aparició, és un esperit honést... Estigau-ne segurs... Emperò reprimiu còm millor pugau lo desig de sabèr quant s'és passat entre abdós. ¡Ah, los meus bons amichs, puix que sou amichs méus y mos companys en estudis y en armes, feu-me una petita mercè.

HOR. Senyor, no havèu de fer sinó parlar.

HAM. Que ja may no revelarèu a ningú quant havèu vist aquesta nit.

HOR. } Axí ho farèm, senyor.

MAR. } Emperò és mester que ho jurèu.

HAM. Jo-us done ma paraula de que res no-n diré.

HOR. Altretant, senyor, jo-us promet.

MAR. Demunt la meua espasa (desenveynant-la).

HAM. Senyor, ho havèm ja promès.

MAR. ¡Per Déu! Demunt la meua espasa.

HAM. (Sóta terra, ab veu cavernosa.) ¡Jurau!

LA OM. (Après d'un moment de torbació, se reposa y diu quant segueix ab forçada mija-rialla.) ¡Hola, hola, home de bé! ¿Axò dius? ¿Ja ets ací, bona péça? (A HORACI Y MARCEL.) Endavant, ja sentiú aqueix company qui està baix al pregon. Vullau jurar,

HOR. Proposèu lo jurament, senyor.

HAM. No parlar jamés d'axò que havèu vist. Jurau-m'ho per la meua espasa.

LA OM. (Sóta terra.) ¡Jurau!

HAM. Mudarèm de lloch. (Muden de lloch cada vegada que ho indica lo diàlech.) Veniu-me ací, senyors: posau altre colp les mans demunt la meua espasa, y jurau per élla que jamés no dirèu res de quant havèu vist ni ohit.

LA OM. (Sóta terra.) Jurau demunt la seua espasa.

HAM. (Girant-se cap a la veu supterrània) ¡Bé has dit, vell taup!... Emperò ¿còm pots tu cavar tan prést la terra? ¡Valent furgador!... Traslladèm-nos de nou a una altra part, amichs méus.

HOR. ¡Oh, Déu!... ¡quín estrany prodigi no és aqueix!

HAM. Donchs, perçò com a un estrany deus acollir-lo. Hi hà al cel y a la terra, Horaci, més coses de les que ha somniades vostra filosofia... Emperò veniu-me ací, jurau que, per més singular y extraordinari que sia d'aquí-avant mon comportament, ja may no donarèu a entèndre que sabèu quelcom tocant a mi. Axí la gracia y misericordia de Déu vos ajuden en les tribulacions vostres!

LA OM. (Sóta terra.) ¡Jurau! (1).

HOR. } ¡Si, ho juram!

MAR. }

TELÓ IVARÇ

(1) En l'original continua dihent Hamlet: Sosséga-t, ànima en pena, sosséga-t. (Horaci y Marcel juven posant la mà demunt la creu de la espasa.) Are, amichs méus, ab tota ma afeció jo-m recomane a vosaltres, y comptau d'aquí-avant, si Déu vol, ab tot quant un home tan infortunat com és Hamlet puga fer per donar vos proves de sa estimació y amistat. Recollim-nos plegats, y tingau sèmpre, préch-vos-ne, lo dit als llavis. Lo nostre segle està desconcertat. ¡Oh! ¡Malehida sort la méua en ésser nat per posar-lo en orde! Veniu, y exim tots. (Se-u van.)

SEGON ACTE

ESCENA I ⁽¹⁾

Una sala a casa de POLONI

POLONI y OFELIA

- POL. ¿Què és axò, Ofelia? ¿Què hi hà de nou?
- OFEL. (Esberada y tremolant) ¡Ay, pare méu! ¡No-m só poch esglayadal
- POL. ¿De què? Parla, per Déu.
- OFEL. Senyor, m'estava cosint dins ma cambra, con lo príncep Hamlet me vingué davant ab la jupa tota desféta, lo cap descobert, les miges-calces sutzes, séns garroteres, y cahent-li com a gambals fins als peus; esblanqueit com sa camisa, tremolant-li les cames y ab una cara tan llastimosa, axicom si fós escapat del infern per anunciar horrors.
- POL. ¿L'haurà trastocat la amor que ell sént per tu?
- OFEL. No ho sé, senyor; emperò me-n fa pòr.

---

(1) En l'original és aquesta la segón part de la primera escena. Havèm passat per alt la primera, però com se reduheix a fer Poloni algunes indicacions, per cert no gayre honéstes, a un seu servent per que anas a vigilar lo seu fill qui és a França Per ésser del tot deslligada de la acció principal, és sémpré omesa a la representació. No-res-menys podria encare suprimir-se la present, començant per la segón, puix que pot-ser hi gonyaria la entrada del acte ab lo major aparat d'aquesta.

- POL. ¿Y què t digué?
- OFEL. M'agafà per l'un munyó, estrenyent-me'l ab força; després féu-se enrere quant ho permetia la llargada del seu braç, y ab la altra mà posada axí sóbre lo seu front, me mirà de fit-a-fit la cara com si me-n volgués traure la efigie. Llarga estona estigué en semblant actitut, y per fi, esbatement-me lleugerament lo braç y movent axí per tres vegades lo cap amunt y avall, ha dexas anar un sospir tan dolorós y pregón, que semblava com si lo seu pit s'esberlas y que éra arribat a les seues darreríes. Fét axò, m'amollà, y ab lo cap girat vers mi, semblava trobar lo camí de la porta sèns valdre-s dels ulls, posat que fins al darrer moment no-ls tragué del meu demunt.
- POL. Vine ab mi: vull anar veure al Rey. Axò és lo veritable alienament de la amor, la metéxa violència del qual la destrueix, induhint la voluntat a desesperades empreses axí sovintment com qual-se-vol altra de les passions terrenals qui afexuguen la natura nostra. Molt me dol... ¡Ah! Escolta: ¿li has dreçat de poch ençà alguna paraula asprosa?
- OFEL. No, bon senyor méu; emperò, tal com m'ordenareu, jo he rebujat los seus albarans y no li he permès que a mi s'acostas.
- POL. Donchs axò haurà estat prou a transtornar-li lo cap. Força gréu me sap de no haver-lo observat ab major compte y discerniment. Tenia pôr que no ho prengué com a passa-témps y que no tingué en cor de perdre-t... Emperò ¡malhaja la meua sospita! Tan propri apar de la velledat passar de mesura en los seus judicis, com és comú en lo jovent lo mancar de seny. Vine, anèm a veure lo Rey. Convé que ho sapia tót; de tenir-li aqueixa amor secréta, fóra més gran

lo sentiment que li-n podria causar, que no lo desplaer que rebrà al sabèr-la.

(Se-n van.)

ESCENA II

Una sala del castell

CLAUDI, GERTRUDIS, RICART, GUILLÈM
y ACOMPANYAMENT

- CLAU. Siau benvinguts, los meus estimats Guillèm y Ricart. Apart de que molt me trigava de veure-us, la necessitat que tinch dels vostres serveys m'ha induhit a cridar-vos cuytosament. Quelcom haurèu sentit de la transformació d'Hamlet: axí puch nomenar-la, posat que ni part defora ni part dedins no gèns ressembla éll a aquell qui abans éra, ni sabria imaginar què-s serà que axí haja pogut privar-lo del seny, com no sia la mort del seu pare. Jo-us prégue abdós, puix des la tendra infantesa ab éll vos sou nodrits, y essent tan acostats per vostra joventut com per vostre jahent, que-us dignèu fer estada en la meua còrt alguns dies. Pot-ser vostre tracte restablirà sa alegríia; y espigolant tots los indicis que l'etzar vos presentas, posarèu en clar quina sia la ignorada aflicció qui-l consum, per que descobrint-la pugam donar-hi remey.
- GER. Bons cavallers, molt ha parlat éll de vosaltres, y estich segura de que no-s trobaran dos homens al món als quals ell profés major afecció. Si tanta fós la vostra bona voluntat, que siau contents de passar ab nosaltres algun témps, ab la

- fi d'encoratjar mes esperances y contribuir a llur realització, vostra presència serà remunerada com correspon al agraïment d'un Rey.
- RIC. Podrien vostres Magestats, per lo sobirà podèr que en nosaltres ténen, expressar llurs respectables desigs ans bé com a un manament, que com a una súplica.
- GUILL. Promptes estam a obehir-vos, y en aquest punt nos oferim, fins a ón arribaran nostres forces, a posar incondicionalment a vostres peus los nostres serveys per tot quant voldrèu manar-nos.
- CLAU. Grans mercès, Ricart y noble Guillèm.
- GER. Vos ne sent grat, senyors, y-us demane de tot mon podèr que vejau lo meu axí trasmudat fill. (Al acompanyament) Anau alguns de vosaltres a acompanyar aquests cavallers llà ón està Hamlet.
- GUILL. ¡Vulla lo cel que la nostra presència y nostres reguarts sien a éll grats y profitoses!
- GER. ¡Axí sí!

(Se'n van RICART y GUILLÈM y alguns acompanyants.)

ESCENA III

CLAUDI, GERTRUDIS, POLONI y ACOMPANYAMENT

- POL. ¡Albíxeres, senyor! Jo-us porte una bona nova.
- CLAU. Sémpre éts estat tu pare de bones noves.
- POL. (Exugant-se la suhor.) ¡Vérament, senyor? Puch assegurar-vos, lo meu bon sobirà, que mes accions y mon cor no ténen altre objécte sinó lo servey de Déu y lo del meu Rey: (apart a CLAUDI, ab misteri) y si lo meu cap no ha perdut del tót aquell colp-d'ull per rastrejar afers polítichs ab la metéxa

- seguretat que de costum, jo-m pense havèr descobert la veritable causa de la follia d'Hamlet.
- CLAU. ¡Oh, parla! impacient estich per sabèr-la. (A la Reyna.) M'estava dihent, estimada Gertrudis, que ha descobert la causa de tota aquexa pertorbació mental del vostre fill.
- GER. Jo dupte que-n tinga d'altra sinó la mort del seu pare y lo nostre cuytós casament.
- CLAU. Bé; ja ho esbrinarèu. (Fa una senya, y-s fa a una part l'acompanyament.)
- POL. Lo meu sobirà, y vós, senyora méua: explicar què és la Magestat, què és la sotsmissió, per què lo díe és díe, nit la nit, y témps lo témps, no fóra sinó perdre lo díe, la nit y lo témps. Axí donchs, com-se-vulla que la brevitat és la ànima del talent, y la proximitat ne constitueix los membres y ornaments exteriors, vull ésser bréu. Lo vostre august fill és boig, y dich boig, car ¡quina altra cosa és sinó ésser boig lo definir la veritable bogeria?... Emperò dexèm-nos d'açò.
- GER. Al cas, Poloni, al cas, y menys artificis.
- POL. Jo-us promet, senyora, que no-m valch de ningun artifici. Que ell no està en sí, és una veritat: és veritat que axò és una llàstima, y llàstima és que axò sia veritat: emperò dexèm de banda aquesta insignificant figura, que no vull usar d'artificis. Admetam, donchs, que ell és boig; y are résta per esbrinar la causa d'aquest efécte, o millor diré, la causa d'aquest defécte, car tal defectuós efécte naix d'una causa: axí roman la cosa, y axò que-n roman encare, veusho ací. Parau bé esment. Jo tinch una filla... y la tinch, entant que és méua; la qual, en prova del seu respécte y sotsmissió, escoltau bé, m'ha fèt a mans una carta. (Trau un paper.) Are resumiu los fets, y trahèu ne les conseqüències. (Llig.)

« *Al ídol celestial de la meua ànima, a la sobiranament agraciada Ofelia.* » Aquesta és la gran paraula, una expressió de mal gust; «sobiranament agraciada» és una expressió de mal gust: emperò escoltau. Diu axí: (Llig)

« *En son alborech sí aquestes ratlles...* »

GER. ¿Y axò va ella rebre d'Hamlet?

POL. Esperau un xich, la meua bona senyora: de tót vaig a donar-vos puntual compte. (Llig.)

« *Duþta que sien de foch les esteles;
duþta que l sol al firmament se moga;
duþta que sia veritat falsia;*

emperò may no duþtes de la amor mèua.

¿*Oh, estimada Ofelia! Poch treball m'he donat fent aquests versos; ni sé tampoch expressar ab art les meues penes: emperò creu que en estrém l'estime, oh! fins al major estrém. Adéu.*

Só teu per sèmpre, ma benvolguda dama, en-tant que aquesta màquina corporal sia de

HAMLET.»

Axò és quant, en sa obediencia, m'ha confiat la meua filla, qui, no-res-menys, m'ha fèt assabèr les requèstes del Príncep, ab totes les minucies de tèmps, mijans y lloch.

CLAU. Emperò, ¿còm ha acollit élla la seua amor?

POL. ¿Què-us havèu pensat de mi?

CLAU. Que-us tinch per un home lleial y honrat.

POL. Bé-m plau de donar-vos-ne proves. Mas, ¿què hauríeu cregut de mi, si al veure jo lo vol que prenía aquexa ardent amor — car tinch de dir-vos que, ans que la meua filla me-n parlas, ja me-n havia adonat, — què hauríeu pensat Vos, senyor, y sa Magestat la vostra reyal muller, ací present, si hagués jo fèt d'estrop o de llibre de memories, si fent-me violencia a mi-metéix,

hagués fèt lo sórt y lo mut, mirant-m'ho ab indiferencia? No: jo só anat de dret al assumpte, y li he dit a la fadrina tals paraules: *Sa Altesa Hamlet és un Príncep no pertanyent a ta esfèra; axò deus traure-t'ho del cap;* y tot-seguit vaig ordenar-li que-s negas a rebre ses visites, que no li acceptas ningun present. Ella, al fer-ho axí, ha recollit lo fruyt dels meus amonestaments, y éll, al veure-s menyspresat (per dir-ho en bréus paraules), caygué en profunda melancolia, després en la desgana, d'aquella passà al insomni, d'aquest a la feblesa, després al desvari, y seguint per aquesta graduació fatal, és caygut en la follia qui-l trastoca y que al present tóts deploram.

CLAU. ¿Crehèu, senyora, que sia axò?

GER. Pot molt ben ésser.

POL. ¿S'és fèt may (m'agradaría sabèr-ho) que jo haja dit positivament: *axò és axò*, y que haja resultat altrement?

CLAU. No, que jo ho sapia.

POL. Donchs, si altra cosa n'hi hà, separau-me aquest d'aquestes (senyalant successivament lo cap y les espatlles). Ab tal que les circumstancies m'encaminen, jo descobriré la veritat, per amagada que sia, valdament fós escondida al cèntre de la terra.

CLAU. ¿Y no hi hauría algun altre camí per comprovar-ho?

POL. Bé sabèu que ell se passeja devegades quatre hores seguides per aquexa galeria.

GER. En veritat, axí sol fer-ho.

POL. En una d'aquexes ocasions jo l dexaré lliurement ab la meua filla: tantost vos y jo, allogats darrere los tapits, observarem l'encontre. Si ell no la estima y no és aquesta la causa d'havèr perdut lo seny, llevau-me lo càrrech que regesch

en la vostra córt, y trametau-me a una conreria a guiar una arada.

CLAU. Ne farèm la prova.

(Apareix HAMLET a la porta llegint en un llibre y avançant a pleret.)

GER. Emperò vejau, ací vé cap-ficat, tot llegint, lo desventurat.

POL. Recolliu-vos los dós, recolliu-vos, per favor, que li vull parlar. ¡Oh! donau-me-n licencia.

(Se-n van CLAUDI, GERTRUDIS y acompanyament.)

ESCENA IV

POLONI y HAMLET; a la fi RICART y GUILLEM

POL. ¿Còm estau, lo meu Príncep?

HAM. Bé, gracies a Déu.

POL. ¿No-m conexèu, senyor?

HAM. ¡Jo ho crech! Sòu pexater.

POL. ¿Jo? No, senyor.

HAM. Donchs ¡tant-de-bò que-n fósseu axí honést!

POL. ¿Honést dihèu?

HAM. Si, amich; ésser honést, segóns va lo món vuy en díe, equival a ésser-ne escollit ún entre deu mil.

POL. Axò és ben cert, senyor.

HAM. (Aprés de llegir mentalment algunes ratlles, y com recapacitant.) Si lo sol engendra vermens en un cà mort, besant-ne la rossa, ab tót y ésser un déu... (Dreçant-se de sópte a POLONI.) ¿No teniu vós una filla?

POL. Si que la tinch, senyor.

HAM. No la dexèu, donchs, anar pèl sol: la concepció

és un benifét del cel, emperò (ab rialla maliciosa) no de la manéra còm vostra filla podria concebre... Mirau-vos-hi bé, amich.

POL. (Apart.) ¿Què voldrà dir ab axò?... ¡Y tórna ab la meua fillal Sémpre la metéxa deria... No obstant, de prompte no m'ha conegut: me prenía per un pexater. Està trastocat, del tót trastocat... Y en veritat que jo, en mon fadrinatge, passí també la méua, per causa de la amor, y per poch com no vaig arribar a tal estrém... Vull parlar-li altre colp. (Alt.) ¿Què estau llegint, senyor?

HAM. Paraules... paraules... paraules.

POL. ¿Y de què tracten?

HAM. ¿Entre quí?

POL. Vull dir de què tracta axò que llegiu.

HAM. De calumnies. Diu ací lo malvat de satírich que los vélls ténen la barba grisa, la cara tota rugosa, que de llurs ulls ne brólla espès ambre y góma de cirerer, que patexen gran fluxedat de cames y un lamentable default de seny: y ab tót que, amich méu, jo axí ho crega a ulls-cluchs, no-m sap pas bò que ho diguen en semblants térmens; car a la fi vos-metéix vindrièu a tenir los meus anys, si us fós possible caminar cul-en-rere com los cranchs.

POL. (Apart.) Malgrat que tót és follia, no dexa d'havèr-hi mètode en tot quant díu. (Alt.) ¿Volèu venir, senyor, enfora del ayre?

HAM. ¿A ón? ¿Dins la meua tómba?

POL. Prou seria axò al racerç del ayre. (Apart.) ¡Quant enginyoses no són devegades les seues respostes! Agudeses escayents que la follia té, y que la sana rahó y lo bon seny no sabrien ab tanta sort proferir-les. Vaig a dexar-lo y a aparellar tantost l'encarament d'èll ab ma filla. (Alt.) Mon

respectable senyor, humilment prenc de Vos-
tra Altesa licencia per anar-me-n.

HAM. Amich méu, no podèu pendre de mi ninguna
cosa que vulla jo otorgar-vos de més bon grat,
llevat de ma vida, axò sí, llevat de ma vida.

POL. Adéu, senyor.

HAM. ¡Quant fastijoses ne són aquests vélls forasse-
nyats!

(Entren RICART y GUILLÈM.)

POL. (A RICART y GUILLÈM.) ¿Cercau lo Príncep? Vet-lo
ací.

RIC. (A POLONI.) Que Déu vos quart, senyor.

(Se-n va POLONI.)

ESCENA V

HAMLET, RICART y GUILLÈM; més tart POLONI

GUILL. ¡Lo meu honorable senyor!

RIC. ¡Molt benvolgut Príncep!

HAM. ¡Oh bons amichs méus! ¿Còm te va Guillèm?...
¡Hola, Ricart! Braus minyons ¿còm estau?

RIC. Com a fills de la terra qui viuen indiferents.

GUILL. Nos crehèm venturoses en no ésser massa ven-
turoses. No, no servim d'ayró al cimeral de la
Fortuna.

HAM. ¿Ni de soles al seu calçat?

RIC. Ni una ni altra cosa, senyor.

HAM. (1) Essent axí us trobau a la vora de sa cintura,
o sía en lo céntr de ses favors.

(1) Aquest passatge solen passar-lo per alt a la representació, fins a la
pregunta immediata: ¿Y què hi hà de nou?

GUILL. Justament: vivim en sa privadesa.

HAM. ¿En les parts secrètes de la Fortuna? ¡Oh! Si,
séns dupte: és élla una bagassa... ¿Y què hi hà
de nou?

RIC. No-res, senyor, llevat de que lo món va tornant-
se bò.

HAM. Senyal de que està prop lo judici final; emperò
aquesta nova no és certa... Permetau que vulla
sabèr-ne més de vosaltres. ¿Per quins delictes
vos ha portat ací la vostra mala sort a viure en
presó?

GUILL. ¿En presó dihèu?

HAM. Si, Denamarca és una presó.

RIC. Axí, ho serà tot lo món.

HAM. Y molt gran, ab força guardes, cetles y maçmo-
rres, essent-ne Denamarca una de les pijors.

RIC. Poch nos ho creyem axí.

HAM. ¡Ja! Axò serà que per vosaltres no és una presó;
car no hi hà res bò ni dolent sinó en força de
la nostra fantasía. Per mi és una veritable
presó.

RIC. Serà la vostra ambició qui-us la fa aparèxer tal:
la granor de vostre coratge s'hi trobarà estreta.

HAM. ¡Déu méu! Podria estar jo reclos dins una clofia
de nou, y creure-m sobirà d'un immens estat, si
no fós per aquests mals somnis que tinch.

GUILL. Somnis que de fét no són sinó ambició, y tot
quant remou l'ambiciós no és sinó la ómbra d'un
somni.

HAM. Lo somni en sí no és altra cosa que una ómbra.

RIC. Ben cert, y jo tinch la ambició per tan vana y
lleugera, que m'apar la trista ómbra d'una
ómbra.

HAM. De ón resulta que los mendicants són còsses, y
los nostres monarques y agegantats prohombres
seran la ómbra dels mendicants... Vaja, anam-

nos-en a la córt, si-us plau, car en veritat no estich per caboriejar.

RIC. } Còm vullau manar-nos.
GUILL. }

HAM. ¡No, que és cas d'axò! No vull posar-vos al nivell dels meus servents, que a fê d'home de bé, servexen-me indignament. Emperò digau-me per la nostra antiga amistat, ¿què cuydau fer a Elsingor?

RIC. Senyor, solament som vinguts a veure-us.

HAM. Tan pobre jo só, que ni esma tinch per regraciar-vos: no obstant, agrahech lo vostre benivolèr, y puch assegurar-vos, estimats amichs, que les meues mercès són massa ben pagades a una malla. Digau-me: ¿que-us han fet venir, o sou vinguts per vostra propria voluntat? ¿Es aqueixa una visita franca?... Vejam, tractau-me ab lo cor a la mà... ¡Eh! parlau.

GUILL. ¿Y què-us havèm de dir, senyor?

HAM. Donchs qual-se-vol cosa, ab tal que vinga a tòm. Vosaltres sou estat trameses. Hi hà en los vostres ulls una mena de confessió, que tota vostra resèrva no sap prou dissimular. Comprench que lo bò del Rey y aximetéix la Reyna vos han fet venir.

RIC. ¿A quína fí, senyor?

HAM. Axò vosaltres devèu explicar-m'ho. Emperò deman-vos per los drets del companyerisme, per la concordança d'edat, per les obligacions de la nostra no interrompuda afecció, per tot allò que-us serà més grat y respectable, que-m digau sencera y francament si sou estat trameses o no.

RIC. (Apart a GUILLÈM.) ¿Què hi dihèu vos?

HAM. Ja-us he dit que ho estich llegint en los vostres ulls. Si de cor m'estimau, no m'amaguèu res.

GUILL. Senyor... nos han fêt venir.

HAM. Y jo-us ne diré lo motiu; axí davançaré la vostra propria confessió, sèns que no n perdrà ni un borralló lo secrèt que al Rey y a la Reyna havèu promès. Jo he perdut d'un quant tèmps ençà, sèns compendre-n la rahó, tota ma alegria, oblidant les meues habituals ocupacions; y tal cosa m'ha posat d'una humor tan negra, que la terra, aqueixa admirable màquina, m'apar un exorch promontori, aqueix dosser magnífich dels cels, aqueix esplèndit firmament que sospès vehèu demunt nostre, aqueixa magestuosa volta clavatejada de daurades lluhors, tot axò no m'apar sinó un abominable y pestilent agregat de vapors. ¡Quína obra mestra no és l'home! ¡Quant noble lo seu seny! ¡Quant infinides ses facultats! ¡Quant meravellós y proporcionat en sa fòrma y en los seus moviments! Per les seues accions ¡quant semblant no és a un àngel! Per sa inteligencia ¡quant no ressembla a un déu! Es éll sèns dupte la meravèlla del món, lo més perfèt de tots los animals. Y no obstant, ¿què-us crehèu que és per mi aqueixa purificada póls?... No-m sap bò l'home; no, ni tampoch la fèmbra, per més que ab la vostra mija rialla veig-vos dir que si.

RIC. Senyor, res no tenia més lluny del pensament.

HAM. Donchs ¿de què reyes con he dit que l'home no-m sabia bò?

RIC. De pensar que si los homens no-us plauen ¡quín acolliment més magre y fret no rebran de Vostre Altesa los comedians que trobats havèm en lo camí, y qui vénen cap ací a oferir-vos llurs serveys!

HAM. ¿Y quins comedians són?

RIC. Aquells metéixs que tant vos solien plaure, los tràgichs de la ciutat.

- HAM. ¿Per què van axí rodant? Més los valdria a la llur reputació y a llurs interesses fer estada en alguna part.
- RIC. Crech que l'obstacle que hi troben és degut a la darrera innovació (1).
- HAM. ¿Són avuy tan ben rebuts com a les-hores que estigui a la ciutat? ¿Los té lo públich en tanta estima?
- RIC. ¡Ca! ¡què-ls hi ha de tenir!
- HAM. ¿Y per quina rahó? ¿Sé són fets malver per ventura?
- RIC. No, senyor. Ells han basquejat sempre de sostenir-se a la alçaria de costum; emperò hi hà per ací una nihada de quitxalla, pollets tot just exits del ou, qui esgargamellant-se a la declamació sense solta, ne són desafortadament aplaudits...
- HAM. ¿Es possible?

(Sonen trompetes dedins.)

- GUILL. Ja tenim ací los comedians.
- HAM. Donchs, amichs méus, siau ben vinguts a Elsin-gor. Vostres mans. Companys d'un bon acolliment són los compliments y cerimonies: emperò dexau-me fer axí ab vosaltres, perçò com la rebuda que faça jo als comedians — certificant-vos que ha de mostrar una honrosa ostentació, — no parega sobrepujar la que-us faç a vosaltres. Ben vinguts siau: emperò a fè que mon oncle-pare y ma tía-mare van errats.
- GUILL. ¿En què, senyor?
- HAM. Jo no só boig sinó en bufant lo nort-nort-est;

(1) Alusió a una lley qui autoritzava los minyons de chor per donar representacions teyatrals, ab gréu detriment de les companyies dramàtiques, algunes de les qua's vehéren-se en la precisió de vagarejar d'un punt al altre.

con lo vént és de mig-jörn, sé molt ben distingir un falcó d'una garça.

(Entra POLONI.)

- POL. Déu vos quart, senyors.
- HAM. (Abaxant la veu.) Ou tu, Guillèm... (a RICART) y tu també; un oyent a cada orella. Aqueix nin grandaçç que aquí vehèu no és exit encare de bolquers.
- RIC. O pot ser que hi sia tornat, car, segóns diuen, la velledat és una segona infantesa.
- HAM. Vos dich per endavant que-m vé a parlar dels comedians... ¡Parau esment! (Fent una senya als seus amichs y mudant de tò.) Si, téns molta rahó; axò fòu lo dilluns al matí, no hi hà dupte.
- POL. Senyor, vos tinch de donar una nova.
- HAM. (Estrafent POLONI.) Senyor, vos tinch de donar una nova. (En tò declamatori:)
- Con Ròscius éra actor en Roma...*
- POL. Són ja arribats los comedians, senyor.
- HAM. ¡Vejau quina sortida!
- POL. Paraula d'honor.
- HAM. (En igual tò.)
- Y cada actor vé en lo seu ruch...*
- POL. Són los més excelents actors del món, axí en la tragedia com en la comedia, en lo drama històrich, pastoral, pastoral-còmich, històrich-pastoral, tràgich-històrich, tragi-còmich-històrich-pastoral, escena indivisible o poema ilimitat; ab élls, ni Séneca no es massa pesat, ni Plàutus massa llauger, y en quant a les composicions en régl'a y a les de mena lliure no hi hà homens com élls.
- HAM. (Ab entonació dramàtica.)
- ¡Oh, Jeshè, d'Israel jutge... quin tresor no tenies!*

POL. ¿Quin tresor tenia éll, senyor?

HAM. ¿Quin?

*Sinó una filla xamosa
a qui estimava ab deliri.*

POL. ¡Sémpre pensant en ma filla!

HAM. ¿Que no tinch rahó, véll Jeftè?

POL. Puix que-m dihèn Jeftè, senyor, és cert que tinch una filla a qui estime en estrém.

HAM. No, no és pas açò que-s segueix.

POL. ¿Y donchs què segueix, senyor?

HAM. Are ho veurèu:

*Y per mala sort, Déu ha de sabèr-ho,
y després, com bé n'estau informat,
s'esdevingué tal com Ell va preveure...*

la primera ratlla d'aquesta devota cançó vos ensenyarà algunes coses més. Emperò, mirau, ací vénen d'altres a parlar per mi.

ESCENA VI

HAMLET, RICART, GUILLEM, POLONI
y quatre COMEDIANTS

HAM. Ben vinguts, senyors, ben vinguts tots. ¡Quant no-m plau de veure-us! Ben vinguts siau, los meus bons amichs. ¡Oh, mon antich companyó! Ta cara s'és ombrejada de pel dés de la darrera vegada que-t vaig veure. ¿Véns a pujar-te-m a les barbes ací a Denamarca? ¡Y tu, ma senyoreta y senyora méua (1)! Per la Verge, que vostra mercè ja està la alçada d'un tapí més prop

(1) Hamlet parla ab un minyó qui fa paper de dona.

del cel d'ençà que no la he vista. Vulla Déu que la teua veu, semblant a una péça d'or fals, no-s descóbra al gitar-la al gresol. Senyors, molt ben vinguts. Apa, mans a la obra, fent com los falconers franceses qui s'abóquen al primer obgecte qui-ls vé davant. Jo vull una relació aremetéix: donau-nos una mostra del vostre talent; vinga un parlament apassionat.

COM. I ¿Quin parlament, senyor?

HAM. Recorde-m d'havèr-te sentit en certa ocasió un passatge que may no s'és representat al públich, o si ho fóu, per ventura, no passà d'una sola vegada, car la dita péça, tinch present que no plagué a la multitut; no éra un menjar per la gent vulgar. Emperò a mi-m semblà a-les-hores, y encare a d'altres lo parèr dels quals està per demunt lo méu, una excelent producció, ben disposta en les escenes y escrita ab discreció y elegancia. No mancà, ab tót, qui digués que en los verses no hi havia tot lo pebre necessari a assahonar lo subjéct, y que en quant al llenyatge anunciava poca sensibilitat en l'autor; mas, en cambi, regonexien que n'era l'estil mesurat, tant rahonable com avinent y ab més correcció que no delicadesa. Hi hà en la dita péça un troç qui-m plagué en estrém: és la relació que Enees fa a Dido, y sobre-tót con parla de la mort de Priám. Si la téns fresca en ta memoria... comença per aquell vers... Vejam, vejам...

Pirro ferést com de la Hircania l tigre...

No, no és axò, emperò comença ab Pirro... ¡ah!...

*Pirro ferést, ab armadura negra
com los seus pensaments, se recolzava
dins les entranyes del corcer disforme,
y a la nit bruna, emmudit, ressemblava.
Ja aquell seu fósch y tenebrós aspecte*

major esglay dona. La sanch fumosa de pares, mares, forts minyons y vergens qu'ell vessava, de cap a peus tenyint-lo, més horrorós lo fan. La horrible flama d'edificis cremant, tots en desorde, selvatjament tal destret illumina.

D'ira encès, y cobert de sanch ja presa, mou los seus ulls ressemblants al carbóncle, y l'infernai Pirro, assedegat, cerca lo rey xaruch Priam... Are, segueix tu.

POL. Molt ben declamat, en bona fèl ab bon accent y bella expressió.

COM. I

Veu-lo de sópte ferint prou feblement los Gréchs: sa espasa, rebelle al braç, ja molt li pésa, inútil. Pirro, plè de coratge, l' desafia a lluyta desigual; va per ferir-lo, y l' vent que mou la talladora espasa fa caure l' pobre vèll. Com si a-les-hores a un colp tan gran tot Ilion sensible se fós tornat, fèu derrocà ab estrèpit los sostres dels casals en mig de flames. Cor-près per la remor, veus-ací Pirro portant l'acer alçat per ferir Priam de front de nèu, y l'arma enlayre atura, mut y astorat, com d'un tirà la imatge n'afigurà l' pizéll. Còm acostuma, tot menaçant tempèsta, un bell silenci regnar al cel, y romanent la terra callada com la mort, fins que de prompte esclata l' trò, fent retrunyir l'altisme; axí un moment de Pirro la feresa se sospengué, y axí altre colp tornava al horrible combat. No colpejaren més fort de Març en l'armadura ls Cíclops, que en lo trist vèll caygué l'sangonós ferre...

*¡Oh, via-fora, voluble Fortuna!
¿Per què vosaltres, déus, no li llevareu lo seu injust poder? Los raigs rompèn-li de la seua roda, y que l' fern ne cayga des del Olimp al centre del abisme!*

POL. És massa llarch.

HAM. Ja-l trametrèm a càl barber ab vostres barbes. (Al COMEDIANT I.) Prossegueix. A aquest no-més li plauen cançons picaresques, o comptalles de bordèll, y si no, s'adorm. Vés dihent: vinga allò d'Hècuba.

COM. I *Mas qui vehés, ¡oh vista dolorosa!
la espitregada Reyna...*

HAM. ¡La espitregada Reyna!

POL. Està bé, espitregada Reyna, està molt bé.

COM. I *...boy descalça,
córrer sberada, menaçant ab llàgrimes matar lo foch... En lloch de vestidura, cobert lo seu sí, prou fecunde un die, ab robes del seu llit arrabaçades, (que altre lléure l'esglay no pogué dar-li); un trist cendal aquell seu front cobria, ans abellit ab la reyal corónna... Qui la vehés, ab verinosa llènga los poderoses Fats malehiria. Però si ls déus ovirada la haguessen, mostrarien llur dol al veure Pirro, davant èlla, espargint los gelats membres del marit mort. Ella en geméchs esclata, que prou n'hi hauria a contorbà en l'altisme les deitats tótes, amarant en ayga los splendents ulls del cel qui-ns enllumenen.*

POL. (Al COMEDIANT I.) ¡Vejau còm muda de color y li vénen als ulls les llàgrimes! Préch-vos que no tirèu avant.

HAM. Sí, prou n'hi hà. Després me recitaras quant ne

manca. (A POLONI.) Lo meu bon amich ¿ja tindreu compte de que los comediants estiguen ben aconduhits? Feu que-ls hi tinguen tots los requarts ¿ho sentiú? Ells són lo compendi històrich dels segles. Més vos valdría un mal epitafi après de vostra mort, que no llurs malicioses dites durant la vida.

POL. Senyor, jo-ls tractaré conforme als llurs mereiximents.

HAM. ¡Cap de tal! No, home, no; molt millor. Si a tot-hom donaven lo tracte que-s mereix ¿qui-s lliuraria d'ésser flagellat? No, tractau-los segons la vostra propria honor y dignitat; y axí, quant menys s'ho merexeran, major mèrit hi haurà en la vostra generositat. Acompanyau-los.

POL. Veniu, senyors.

HAM. Seguiu-lo, amichs. Demà hi haurà funció.

(Se-n va POLONI ab los COMEDIANTS, llevat del primer.)

HAM. (Al COMEDIANT I.) Escolta-m, benvolgut amich ¿no podrieu representar *L'homey de Gonçago*?

COM. I Sèns dupte, senyor.

HAM. Lo voldriem veure representar demà a la nit. ¿Podrieu, si convingués, apendre de memoria uns dotze o setze verses que jo escriuria e intercalaria en la dita peça, no fà?

COM. I Si, senyor.

HAM. Molt bé. Vés-te-n ab aquell senyor, y guarda-te de burlar-te-n. (Se-n va lo COMEDIANT I.) — (A RICART y GULLÈM.) Los meus bons amichs, jo-us déxe fins a la nit. Siau ben vinguts a Elsingor.

RIC. Bon senyor mèu... (Fent una profunda reverencia.)

HAM. Adéu-siau. (Se-n van RICART y GULLÈM.) Ja estich sol. ¡Oh, quant malvada y menyspresable criatura no só! ¿No és monstruós que aquest actor, en una trista faula, en un somni de passió, pug

subjugar la ànima a sa propria fantasía fins a tant que per la acció d'èlla perda la seua cara del tót la color, destilant llàgrimes dels seus ulls, ab la veu balbucejant, y tots los seus accionats axí adaptats a quant vol expressar?... ¡Y tót per no-res! ¡Per Hècuba! ¿Y qui és Hècuba per èll, o èll per èlla, que axí plora ses desventures? ¿Què faría, donchs, si tingué los motius de dolor que tinch jo? Inundaria l'escenari ab llàgrimes, son terrible accent los ohints contorbria, faría trastocar lo culpable, ompliria d'esglay l'innocent y de confusió l'ignorant, y sospendria sèns dupte fins les facultats dels ulls y les orelles... Y no obstant, jo, sèns vigoria, com a miserable badoch, romanch fét un estaferm, una ànima freda, indiferent a ma propria causa y menys de sabèr què dir, ni adhuc en favor d'un Rey ab qui van cometre lo més ferést delictic per despullar-lo del sceptre y de la vida. ¡Si seré covart! ¿Còm algú no gosa motejar-me de vilà, migpartir-me lo cap, arrancar-me les barbes, gitant-me-les a la cara, o fer-me engolir glòps de llexiu fins a les frexures? ¿No hi hà qui ho faça? ¡Ah, mala ingra! Bé-m caldrà comportar-ho ab paciència; car és precis que jo tinga fétge de colóm, sèns una góta de fel qui puga fer amarch lo gréuge: altrement, témps hà que ab les entranyes d'aqueix miserable hauría jo apexat tots los esparvers del cel. ¡Malvat deshonést, traydor adultre y desnaturalizat homeyer! ¡Oh! ¡Venjança!... ¡Còm! no só jo poch tabóll! Y ¡quin procehir lo mèu, que essent fill d'un pare benvolgut, y sentint me esperonat a la venjança per la terra y lo cel, dega, ni més ni menys que una bagassa, desfogar en planys lo meu cor, y prorrompre en vanes malediccions com una vil

fémбра o un marrech de cuynal... ¡Quína vergonya! ¡Bah, vía-fora mon cervéll!... Emperò... Jo he sentit dir que hi ha hagut persónes delinqüents qui, tot concorrent a una representació, són romases ab tal violència impresionades per la metéxa art dramàtica, que encontinent han publicat lo llur delicte; car la culpa, anch no tenint llénga, pot manifestar-se per camins meravellous. Faré que los comedians aquells representen davant lo meu oncle alguna escena pareguda al assassinat del meu pare. Observaré ses mirades y la expressió de son gést, l'escandallaré fins en lò pregón del seu cor; si muda de color, si-s contórba, ja sé jo què tinch de fer. L'espéctre que jo he vist pot molt ben ésser lo diable, posat que l'esperit infernal té podèr per adoptar una fórma atractívol. ¡Oh! ¡Quí sap si profitant-se de ma sensibilitat y melancolía, puix tanta és sa influencia en los esperits com lo méu, m'enganya per causar ma condemnació? Vull tenir proves més directes que no aquesta. La representació és lo parany en lo qual faré caure la consciencia del Rey.

TERCER ACTE

ESCENA I

Una galeria del castèll. Al un costat una porta ab cortinatge.

CLAUDI, GERTRUDIS, POLONI, OFELIA, RICART
y GUILLÈM

- CLAU. (A RICART y GUILLÈM.) ¿Y no-us fôu possible escodrinyar, en la conversa que ab éll tinguéreu, de ón naix aquell trastórn del esperit, qui tan cruelment contórba lo repos de sa eczistencia, ab aquexa avalotada y perillosa bogeria?
- RIC. Ell metéix regoneix los desvaris del seu seny, emperò del llur origen no ha volgut dir-nos-en ni una paraula.
- GUILL. Tampoch lo trobarem dispost a ésser escandallat, car sémpre fuig de la questió ab un rampell de follía, con veu que-l conduhim al punt de descobrir la veritat.
- GER. ¿Fóreu d'éll ben rebuts?
- RIC. Com a un complert cavaller.
- GUILL. Emperò violentant molt lo seu coratge.
- RIC. Era escas de paraules con nosaltres li preguntavem, emperò generós de preguntes referents a nosaltres.
- GER. ¿Havèu-lo convidat a algun deport?

RIC. Senyora, volgué la sort que trobàssem pèl camí uns comedians: li'n parlarem, y al ohir-ho va amostar sabèr-li bò. Estan ja ací a la córt, y segóns crech, ténen orde de representar aquesta nit una péça davant lo Príncep.

POL. Es ben cert, y m'ha demanat éll que suplicas Vostres Magestats que vullen concórrer a veure-la y ohir-la.

CLAU. De tot mon cor, y molt que-m plau sabèr que-troba axí dispost. Empanyeu lo novament, bons senyors, y seguiu dreçant-lo a semblants plahers.

RIC. Axí ho farèm, senyor.

(Se'n van RICART y GUILLÈM)

CLAU. Dexeu-nos també, amable Gertrudis, car havèm fèt cridar reservadament Hamlet, ab la fi de que-s trobas, com si fós per casualitat, ab Ofèlia. Son pare y jo, espies de bona lley, nos colocarem de tal manera que, vehent sèns ésser vists, pugam judicar clarament del llur encontre, y en les accions y paraules del Príncep conexe-rèm si és passió d'amor lo mal qui tant l'afligeix.

GER. Estich présta a obedir-vos. Y per la meua part, Ofèlia, ¡oh quant desijaria que ta singular bellor fós la venturosa causa del trastórn d'Hamlet! Axí, deuria jo esperar que les teues virtuts lo conduhirien de bell-nou al seu habitual camí, en bé de la honor d'abdós.

OFEL. ¡Tant-de-bò que axí fós, senyora!

(Se'n va GERTRUDIS.)

POL. Passeja-t per aquí, Ofèlia. — (A CLAUDI.) Si a vostra Magestat plau, podèm ja escondir-nos. — (A OFELIA, donant-li un llibre.) Llig en aquest llibre: semblant ocupació disculparà la solitud del

lloch... ¡Quantes vegades no merexèm blasme per axò! Y és ben provat que ab una cara de devoció y una actitud piadosa fins lo metéix diable enganyam.

CLAU. (Apart.) ¡Oh! Massa que és cert. ¡Quína tan cruel fuetada no dónen a ma consciencia aquexes paraules! Lo rostre d'una cortesana, abellit ab collets, no és tan repugnant, despullat dels afeys, com lo meu delicte dissimulat en traydores paraules. ¡Oh, quant fexugosa càrrega!

POL. Ja-l sént venir. Senyor, amaguem-nos.

(CLAUDI y POLONI s'amaguen darrere lo cortinatge. Entra HAMLET profundament cap ficat, OFELIA, al un estrém de la escena, fa com si llegís.)

ESCENA II

HAMLET y OFELIA: després CLAUDI y POLONI

HAM. Ésser, o no ésser: veus ací lo problema. ¿Es més noble per l'esperit comportar les punyents sagetes de la fortuna adversa, o bracejar contra aquexa mar de torments y donar-hi fi ab agosarada resistencia? Morir... dormir, no-més; y ab una dormida, que digam, finiren les angóxes y les innombrables dolors de les quals la nostra carn és hereua: veus-ací una reexida que deuriem solicitar ab dalèr. Morir... dormir; dormir... pot-ser somniar. ¡Guay! és aquest lo gran obstacle; car lo considerar quins somnis podran sobrevenir-nos en aquella dormida de la mort, en acabat de sotstraurens a aqueix bullici de la vida, és prou poderós a deturar-nos. Semblant

refleksió és la qui dona al infortuní tanta durada; car ¿quí comportaria los mals-tractes y menys-preus del món, la tirania del opressor, los afronts del poderós, los tormentos d'una mal pagada amor, los perllongaments de la justícia, los ultratges dels soberchs y les humiliacions que lo pacient mèrit reb d'homens indignes, si ún metéix podíá procurar lo seu repos ab un trist punxó? ¿Quí voldríá aguantar tan fexugosa càrrega, suhant y gemegant sòts lo pès d'una vida enujosa, si no fós per la temor de quelcom en après de la mort (aquella inconeguda regió, dels dintells de la qual ningun viador no tórna), temor qui esporugueix la voluntat y fa que comportèm aquells mals presents, ans de cercar-ne d'altres que encare desconexèm? Axi és com la consciencia fa de tots nosaltres uns covarts; axí la fervor natural de la resolució s'esmorteix ab lo malaltic decandiment del inrepos, y les empreses de més empenta e importancia torcen de camí per tal motiu, tot reduhint-se a sotils deliberacions... Emperò ¡silenci!... ¡La gentil Ofelia! (A OFELIA.) Nimfa méua, en tes pregaríes recordat de tots los meus pecats.

OFEL. Lo meu senyor ¿còm vos és anat durant tots aquests dies?

HAM. Bé, bé, bé. Moltes mercès.

OFEL. Senyor, jo tinch de vós alguns presents que tèmps hà volíá tornar-vos. Préch-vos que-ls vullau rebre are-metéix.

HAM. No; jo may res no vaig donar-te.

OFEL. Mon respectable senyor, bé sabèu vós que me-n féreu alguns, acompanyant-los ab certes paraules d'un alè tan suau, que n'augmentaven la valua. Ja esbargit aquell perfum, rebèu-los novament, car una ànima noble estima vils los més

richs obsequis, si-s refreda la amor d'aquell qui-ls donava. Vet-los aci, senyor.

HAM. ¡Ja, ja, ja!... (Rihent.) ¿Ets honésta?

OFEL. ¡Senyor...!

HAM. ¿Ets formósa?

OFEL. ¿Qué vol dir ab axò Vostra Altesa?

HAM. Que si éts honésta y formósa, ta honestedat no deuríá may tenir tractes ab ta formositat.

OFEL. ¿Pot la bellesa per ventura tenir millor companya que la honestedat?

HAM. Séns dupte. Lo podèr de la bellesa convertirà la honestedat en una alcabota, molt abans que l'esforç de la honestedat no puga transformar la bellesa a sa propria semblança. En altra època teníen açò per una absurditat, emperò lo tèmps s'és encarregat de provar-ho... Abans jo t'he estimada.

OFEL. En veritat, senyor, axí m'ho féreu creure.

HAM. Y no devíes havèr-me cregut, car no pot la virtut empeltar-se talment en lo nostre revellit tronch, que dins nosaltres algun regust no hi romanga... Jo may no t'he estimada.

OFEL. Ben enganyada jo anava.

HAM. Vés, fés-te monja. ¿Per què voldries tu ésser engendradora de pecadors? Tal com me veus, jo só mijanament bò; y ab tót, al considerar algunes coses de què-m puch acusar, més valía que la meua mare no m'hagués infantat: só molt soberch, ambiciós, venjatiu, ab més pecats demunt lo meu cap, que pensaments per esplicar-los, fantasia per donar-los-hi fóрма y tèmps per cometre-ls. ¿Y què-ls tocarà fer als miserables com jo, rocegant-se entre la terra y lo cel? Som tòts uns indignes malvats. No cregues may ningun de nosaltres. Vés, vés te-n a un convent... (Se gira de sópte, y veu que POLONI trau lo cap entre lo cortinatge.) ¿On és lo teu pare?

- OFEL. A casa, senyor.
- HAM. (Ab intenció.) Donchs que tanquen bé les portes darrere séu, per que si vol fer bogeries les faça en sa propria casa. Adéu. (Fa alguns passes y torna tot-seguit.)
- OFEL. ¡Oh, salvau-lo, cels piadoses!
- HAM. Si prèns marit, vull donar-te per dot aquesta espina: ja pots ésser tan casta com lo gel y tan pura com la néu, que no-t lliuraras de la calumnia. Vés, fés-te monja, vés. Adéu... Y si de totes les passades vols maridar-te, prèn un beneyt, car los axerits saben bé prou com los convertiu en monstres. Vés, fés-te monja, vés, y que sia prompte. Adéu. (Se-n va y torna com abans.)
- OFEL. ¡Oh, podèrs celestials, tornau-li lo seny!
- HAM. També he sentit parlar prou dels vostres afeyts y pintures. Déu vos ha donat una cara, y vos-altres vos ne feu una altra; caminau saltironant, feu postures, parlau melosament y motejau les criatures de Déu, fent passar la vostra lleugeresa per candorosa innocencia. Vés, no-m parlèm més, que axò m'ha fét perdre lo seny... Faig-te assabèr que ja no hi haurà més casaments. Aquells qui són ja casats, viuran tóts, tóts, llevat d'un (1). Los altres romandran tal com avuy se troben. Vés, al convent, vés. (Se-n va.)
- OFEL. ¡Oh, quín mudament no ha fét aquexa ànima generosa! Ull de cortesà, llénga de lletrat, espasa de guerrer; esperança y delit d'aquest prosperós reyalme; espill de bona criança, motlle de cortesía, model qui se-n duya les mirades de tot-hom... ¡perdut, del tót perdut! Y jo, la més trista y desventurada de les dones, qui he

(1) Çò és, lo seu oncle.

assaborit la dolçor de ses melodioses protèstes, veig are aquell noble y sobirà enteniment, axicom a armonioses campanes de sons discordants, desentonat y malferint la orella; aquell incomparable gést y aquella figura de florida joventut, corsecades per lo desvari. ¡Ay, quína dissort la méua d'havèr vist quant ne víu, y veure çò que veig!

(Entren CLAUDI y POLONI.)

- CLAU. ¡Amor!... Poch van per aqueix camí les seues afeccions, ni tampoch lo seu llenguatge, ab tót y ésser un xich desconcertat, no tenia ayre de follia. Quelcom hi hà en lo seu cor qui còbre y engendra sa melancolia, y tinch pôr que al rompre-s la clofolla n'exirà algun desastre. A prevenir-lo, he resolt que préstament se-n vaja Hamlet cap a Anglaterra, ab pretést de reclamar los nostres endarrerits tributs. Pot-ser la mar y les diferents regions, ab llur varietat d'obgectes, arrabacaran aquexa passió qui'l corprèn y contra la qual son cervéll debat incessantment. ¿Què hi dius?
- POL. Que tot anirà bé. Emperò, no obstant, jo estich en què la causa y principi de sa aflicció provénen d'una mal corresposta amor. — (A OFELIA.) ¡Ah! Ofelia, no-t cal recomptar-nos quant t'ha dit lo Príncep, que ho sentirem tót. — (A CLAUDI.) Senyor, fèu segóns vostre grat; emperò, si-us apar bé, fóra convenient que, en acabat de la representació, sa mare la Reyna a soles ab éll, lo pregas instantment que descòbra ses penes, parlant-li ab tota libertat. Y jo, si me-n donau licencia, m'amagaré en paratge dés de ón puga ohir tota la conversació. Si a élla no li reïx de desentranyar lo secrét del seu pit, trametau-lo

a Anglaterra, o reclohiu-lo llà ón la vostra prudencia us dictarà.

CLAU. Axí ho farèm. La follia en los grans homens no deu romandre sèns vigilancia.

(Se-n van.)

ESCENA III

Una gran sala del castell. Es de nit. Al fòns hi figura un escenari.

HAMLET y dos COMEDIANTS: després POLONI, RICART y GUILLEM

HAM. Diras aquest passatge tal com sus-are l'he declamat, ab gran desembaraç y naturalitat, però que si-l pronuncies ab veu desentonada y cridant, com axí ho fan molts dels nostres actors, tant se valdria que fés jo recitar los meus versos per lo nunci de la ciutat. Guarda-t encare de tallar massa l'ayre axí ab la mà; fés-ho tót ab mesura, puix adhuc en mig del torrent, tempèsta, y fins podria dir terrabastall de ta passió, deu-se tenir y manifestar una temprança qui fa suau y elegant la expressió. Me fereix dins la ànima de sentir un minyonaç, ab sa gran perruca al cap, fer malver una passió fins a convertirla en parrachs y veritables pellingots, malmetre les orelles de la gent del públich, qui en sa immensa majoria no sent de grat sinó molt brogit e incomprendibles pantomimes. De molt bona gana faria flagellar semblant espiritat: és aqueix Herodes de comedia més fóll que no lo meteix Herodes. Fuig d'aytal vici, per favor.

COM. I Axí ho promet a Vostra Alteza.

HAM. Ni estigues tampoch massa encogit: la teua propria discreció deu guiar-te. Corresponga la acció a la paraula, y aquesta a la acció, procurant sóbre-tót de no traspasar les fites de la natural senzillesa; car tota cosa portada a tal estrém és contraria al jahent de la art dramàtica, la qual, des del seu començament fins are, ha tingut y té per obgecte oferir, com si diguésem, un espill a la humanitat, amostrar a la virtut son propri gést, al vici sa propria imatge, y a cada segle y cada nació sa fisonomia, la seua fórma característica. De ón ne resulta que, ja carrègant-ne la expressió, ja afeblint-la, per més que axò faça riure als ignorants, desplaure forçosament als assenyats, divent la opinió d'un d'aquests tot sol pesar més en la nostra estimació, que no la de tots los altres espectadors plegats. ¡Oh! jo he vist representar alguns comedians, qui éren força llohats ab entussiasme, per no dir ab escàndel, los quals no tenien ni accent ni figura de cristià, de gentil ni d'home; y axí al veure-ls estufar-se y baladrear, vaig creure-m que, propositant-se un mal artesà de la naturalesa formar tals homens, no li exiren sinó uns ninots, tan abominablement imitaven élls la humanitat.

COM. I Jo estich en que la nostra companyia se-n és corregida bé prou.

HAM. ¡Oh! corregiu-vos-ne del tót, y tingau compte que los qui fan de graciós no-n diguen més de quant hi hà escrit en llur paper. Car n'hi hà alguns qui comencen a esclafir riallades per fer riure uns quants espectadors tabólls, en lo precis moment que l'interès del drama deuria ocupar tota la atenció. Axò és indigne, y amostra en lo fóll qui tal fa unes pretensions altament

ridícules. Anau a aparellar-vos. (Se-n van los COMEDIANTS.)

(Entren POLONI, RICART y GUILLÈM.)

- HAM. (A POLONI.) Y bé ¿vindrà lo Rey a escoltar aquexa obra mestra?
- POL. Si, senyor, tot-seguit, ab la Reyna ensémps.
- HAM. Donchs feu que los comedians se dónguen préssa. (Se-n va POLONI.)—(A RICART y GUILLÈM.) ¿Volèu anar vosaltres a ajudar-los a enllestir més prompte?
- RIC. }
 GUILL. } Ab gran plaher, senyor. (Se-n van.)

ESCENA IV

HAMLET y HORACI

- HAM. ¡Tu per aquí, Horaci!
- HOR. Ací-m teniu, amable senyor, al servey vostre.
- HAM. Horaci, tu éts precisament l'home més entégre de quants n'he tractats en ma vida.
- HOR. ¡Oh, benvolgut senyor...!
- HAM. No, no-t cregues que vulla jo afalagar-te; car ¿quíns avantatges puch esperar de tu, qui per menjar y vestir no téns altres réndes llevat de les teues bones disposicions? ¿Què-n trauríem d'afalagar los pobres? No, dexèm a la llénga melosa y manyaga llepar la absurda ostentació, y a les frontices dels servils genolls doblegar-se llà ón lo llagoter puga trobar gallardó. ¿M'has entès? D'ençà que la meua ànima fóu senyora de triar y pogué distingir entre los homens, tu fó- res l'escollit y senyalat per élla; car sémpre, o

- infortunat o venturós, has rebut ab igual agra- himent les favors y les adversitats de fortuna. Benehits aquells lo temperament y seny dels quals se troben tan ben combinats, que no són entre los dits de la Fortuna una flauta sonant segóns que a élla li plau. Donau-me a mi un home qui no sía esclau de les passions, y jo-l estaré dins lo pregón del meu cor, si, al cor del meu cor, axicom faç ab tu... Emperò ja n'ha- vèm prou parlat. Aquesta nit faran davant lo Rey una péça, ón hi hà una escena ab circums- tancies molt semblants a les de la mort del meu pare, que ja t'he referida. Suplich-te que al punt de representar aqueix acte, obsérves lo meu oncle ab la més viva atenció de ta ànima: si al veure cert passatge del drama son recondit delictes no-s descóbre per sí-metéix, serà sèns dupte un esperit infernal lo que havèm vist, y seran també les meues cabories tan negres com la farga de Vulcà. Escodrinya-l, donchs, ab cu- rosa atenció: per ma part, los meus ulls se cla- varan de fit-a-fit en son rostre, y després ajusta- rèm los nostres respectius parèrs, per traure en clar quant lo seu gést nos haurà palesat.
- HOR. Bé està, senyor. Si durant la representació ell nos furta quelcom y escapa a ma perspicacia, jo pagaré lo furt.
- HAM. Ja vénen a presenciar la funció. Jo tórne estar trastocat. Cerca-t un lloch.

ESCENA V

Los metéixs, CLAUDI, GERTRUDIS, POLONI, OFELIA, RICART, GUILLÈM y acompanyament de DAMES, CAVALLERS, PATGES y GUARDES ab atxes enceses. Sona l'himne danès. Ressò de trompetes. Després aniran exint quatre COMEDIANTS.

- CLAU. ¿Còm li va al meu nebot Hamlet?
 HAM. Bé del tót, en bona fè. Jo faç com lo camalleó, me mantinch del ayre y estich enfitat de promences. No podriéu vós axí engrexar capons.
 CLAU. No resa ab mi semblant resposta, Hamlet; ni són pas méues aquexes paraules.
 HAM. Ni méues tampoch are-metéix (1). (A POLONI.) ¿No dihèu que en altre témps havíeu representat a la Universitat?
 POL. Si, senyor, y éra tingut com a un bon actor.
 HAM. ¿Y quin paper feyeu?
 POL. Lo de Juli Cèsar. Jo éra per Brútus assassinat al Capitoli.
 HAM. Bé fòu brutal acció per la seua part matar un hom péch axí capital. (A RICART.) ¿Estan ja a punt los comediantes?
 RIC. Si, senyor; no més espéren la vostra permissió.
 GER. Vine ací, mon estimat Hamlet; assèu-te prop méu.
 HAM. No, la meua bona mare. (Senyalant OFELIA.) Tinch ací un iman més poderós.
 POL. (A CLAUDI.) ¡Oh, oh! ¿No ho havèu sentit?

(1) Segóns un proverbi anglès, les paraules d'un home ja no són séues dés lo moment que les ha dexades anar.

- HAM. La meua dama ¿puch jo recolzar-me en la vostra falda? (Schent en terra als peus d'OFELIA)
 OFEL. No, senyor.
 HAM. Vull dir si puch posar lo cap en los vostres genolls.
 OFEL. Si, senyor.
 HAM. ¿Vos pensaveu que tenía jo al cap algun mal pensament?
 OFEL. Jo res no he pensat, senyor.
 HAM. (1) Es una idea molt natural la d'estar un hom ajagut entre les cames d'una donzèlla.
 OFEL. ¿Què dihèu?
 HAM. Jo res no dich.
 OFEL. Bé estau de fólga.
 HAM. ¿Quí, jo?
 OFEL. Si, senyor.
 HAM. ¡Oh Déu! Jo no cuyde sinó fer joglaríes per esbargir-vos. ¿Què ha de fer un hom sinó estar alegre? Y si no, mirau quant riallera no està la meua mare, y axò que mon pare és mort fà dues hores.
 OFEL. ¿Còm! dues vegades dos meses, senyor.
 HAM. ¿Tant de témps ja fà? ¡Oh! Donchs al diable lo dol, car vull un vestit de marts gibelins... ¡Déu méu! ¡Mort dos meses hà, y encare no oblidat! Essent axí, bé és d'esperar que la memoria d'un gran home li sobreviurà mig any. Emperò ¡per la Verge! que perçò li caldrà ésser fundador d'esglesies; autrement ningú no s recordarà d'èll, axicom del cavall de fusta, l'epitafi del qual diu:
*Donchs ¡ay! lo cavall de fusta
 tantost mort, ja és oblidat.*

(1) Solen suprimir-se aquesta frasa y la següent, continuant Ofelia axí: Mas, bé estau de fólga.

(Musica d'oboés. Comença la pantomima al escenari aparellat per açò Entren un Rey y una Reyna ab ayre molt amorós. S'abracen. La Reyna s'agenolla davant éll ab respècte. Lo Rey la fa alçar, posa son cap en lo pit de sa muller, y en après s'ajau demunt un llit de flors; élla, al veure-l adormít, se-n va. Surt un altre personatge, lo qual lléva la coróna al Rey, la bésa ab dalèr, li abóca a la orella un verí d'una ampólla que porta, y se-n va. Tórna la Reyna, y al veure mort lo seu marit, dóna mostres de gran sentiment. L'emmetzinador ab dos o tres acompanyants, éntra de nou, y fa semblant de dordre-s ab élla: mana que se-n duguen lo cadavre, y al veure-s tot sol ab la Reyna, la requereix d'amor y li ofereix presents; a la primería, ella aparenta sentir-ne desplaer y s'hi resisteix, emperò a la fi, accepta la seua amor. Se-n van.)

- OFEL. ¿Què significa axò, senyor?
 HAM. ¡Guay! axò és una perfidia a la quieta, y vé a significar un gran malastre.
 OFEL. Segurament aquesta escena muda conté l'argument del drama.
- (Entra lo comediant qui fa de PRÒLECH) (1)
- HAM. Are ho sabrèm per aquest minyó. Los comedians no poden gordar un secret: tót ho han de referir.
 OFEL. ¿Y-ns dirà éll lo significat d'aquexa pantomima?
 HAM. Si, tant com qual-se-vol altra escena que li vullau fer veure. Ab tal que no siau vergonyosa d'exhibir, ell tampoch no s'averkonyirà d'esplícar-vos-ne lo significat.
 PRÒL. Demanam-vos que escoltèu aquesta nostra tragedia, perdonant benèvolment los nostres y ls seus deféctes.
 HAM. ¿Es axò un pròlech, o lo rètol d'un anéll?
 OFEL. Es estat prou curt.

(1) També solien donar a aquest lo nom de *Faraul*.

- HAM. Axícom a amor de dona.
- (Entren dos comedians representant un Rey, GONÇAGO, y una Reyna BAPTISTA.)
- GONÇ. Ja trenta voltes a les blaves ónes donà l' càrrus del Sol, voltant la Terra, y encare trenta dotzenes de llunes, ab llum prestada, són pèl món passades d'ençà que ls nostres cors y mans, tot-d'úna, davant lo déu d'Amor van enllaçar-se ab mutual nus, per ventura nostra.
 BAP. Y vulla l' cel que altres tantes vegades comptar nos déxen lo sol y la lluna ans que aquest foch d'amor apagat sia. Però és ma pena inconsolable al veure-us malalt y trist, y tan diferent are d'aquell que fóreu... Jo tém, recelosa... Mas tota ma aficció no-us dónga pena, car la temor y amor en pit de dona sèmpre eczagéren. Allà s'hi alberguen abdues afeccions ensémps: o hi manquen de tót-en-tót, o al llur aujol arriben. Quant gran serà l'amor que a vós m'acosta les proves ho diran que-us tinch donades, no menys que mes temors. Si un amant [tendre, sèns rahó, viu temorós, y axí vehent-vos visch ab esglay; donchs si-n serà de pura aquella amor que en mon pit jo abrigue! Certament dech jaquir-te, amada méua, no hi hà remey: les forces qui ja-m minven me menaran a la mort molt de préssa... Sobreviuras, tot gaudint los obsequis del món falagador. Pot-ser que un altre més digne espos...
 BAP. ¡Oh, aturèu la llénga!

¿Semblant amor trahició no fóra?
 ¡Maleytes sien mes segones nocés!
 Tal s'ajusta al según qui l' primer mata.

HAM. (A part.) Tot axò és acèber, pur acèber.

BAP. L'interès vil és pot-ser qui consella
 renovellar los lligams d'Himenèu;
 ja may l'amor. Per segona vegada,
 jo dón' mort al primer, si'n llit me bésa
 un nou marit.

GONÇ. No tinch pas ningun dupte
 que-t dicta l' cor tal com has dit sus-are:
 fàcil és creure-s complir les promeses
 que fàcilment se trenquen y s'obliden.
 Són los desigs esclaus de la memoria,
 activa al nàxer, de valença escassa.
 Poques vegades nos complim promeses
 que-ns hajam fétes; tantost com s'acaba
 la fervent passió, la pruhija cessa.
 Con d'afflicció o plaher la violencia
 ella-metéxa sos delibers propis
 afluxa, la més lleugera aventura
 lo goig muda en tristor y la tristesa
 en alegría. Res no és perdurable;
 y poch sabèm si a l'Amor rig Fortuna,
 o si aquesta és a l'Amor sotsmesa.
 Si cau lo poderós, fins l'abandonen
 los seus privats metéixs: si l' pobre un díe
 és prosperat, sos enemichs lo cerquen.
 Y encare ací Amor segueix Fortuna,
 car may amichs al venturós no manquen
 ni al pobre desenganys, insults ni penes.
 Per diferent camí 'n lo cor del home
 van los seus fats y ls seus forjats progéctes:
 tan sols en éll la voluntat és lliure,
 mas no la execució. Axí tu are
 me fas promeses de ja may no pendre

segon marit... Emperò tals pensades
 bé moriran après de la mort méua.
 ¡No-m dónga llum lo cel, ni fruyts la terra;
 négue-m sos goigs lo jórñ, de nits no tinga
 ningun repos; la meua fè y sperança
 en desesper se vegem convertides;
 tantes penes com l'esprit entristexen
 tótes la fí dels meus desigs contórben;
 en aquest món y en l'altre m' perseguesca
 adversitat eterna, si, un colp vídua,
 segones nocés, pèrfida, celébre!

BAP.

HAM. (Ab intenció, a GERTRUDIS.) ¡Si élla trencas semblants
 vots!

GONÇ. Solemnement ho has jurat. Ací are
 déxa-m. Los meus esperits s'ensopexen,
 y ab delitosa son burlar voldría
 lo fexuch córs del jórñ. (S'ajau en lo llit de flors.)

BAP. Que élla us dónga
 repos al cervéll, y qu'entre nosaltres
 may no intervinga la mala ventura! (Se-n va)

HAM. (Ab intenció, a GERTRUDIS.) ¿Què me-n dihèu d'aques-
 ta péça, senyora?

GER. Só de parèr que la dama promet massa.

HAM. Si, emperò ho complirà.

CLAU. (A HAMLET.) ¿T'has informat del argument? ¿No hi
 hà pas quelcom ofensiu?

HAM. Res d'axò. Tot quant s'hi fà és per joch: s'hi
 emmetzina de per riure. No hi hà absolutament
 la més petita ofensa.

CLAU. ¿Còm intitulau la péça?

HAM. *La Ratèra*. Que ¿còm s'entén açò? Donchs en
 sentit figurat. Aquest drama representa un assas-
 sinat comès a Viena. Lo príncep se diu Gonça-
 go, y sa muller Baptista... Ja ho veurèu ben
 tost. Es una trama diabòlica. Emperò ¿què hi
 fà? A Vostra Magestat y a nosaltres, qui som

innocents, axò no pot afectar-nos. Lo rocí carregat de nafres, que vaja cocejant; la nostra esquena ray! està prou neta.

(Entra LLUCIÀ.)

Aquest és un tal Llucià, nebot del Rey.

OFEL. Serviu perfétament de chòrus (1), senyor.

HAM. Podria jo servir de truximan entre vós y lo vostre amador, si en fòrma de titélles vos posaveu en escena... — (A LLUCIÀ) Comença, assassí. ¡Mala bua! Déxa-t de ganyotes endiablaes y comença d'una vegada. Vaja: *lo còrb xisclayre ja està cridant venjança.*

LLUC. Negres los desigs, la mà aparellada, dispost lo verí, favorable l'hora, lo lloch desert, y ningú qui ho observe. Tu, violent mescla d'hérbes verinoses, féta de nits, tres colps infécta, y altres tres emmetzinada a invocació d'Hècate (2), vine y ajuda-m, puix que tota força a ton màgich podèr cedeix de préssa.

(Abóca ab precaució lo verí a la orella de GONÇAGO.)

HAM. (Mirant-se lo Rey de fit-a-fit.) L'emmetzina al jardí per usurpar-li lo sceptre. Lo rey se diu Gonçago... la hístria és certa, y còrre escrita en bon italià. Prompte veurèu com l'homeyer se guanya la amor de la muller de Gonçago.

(CLAUDI, plè d'indignació, s'alça y vol anar-se-n de la sala.)

OFEL. Lo Rey s'axéca.

HAM. ¡Còm! ¿Té pôr d'un foch aparent?

GER. (A CLAUDI.) ¿Vos trobau malament, senyor?

POL. (Als comedians) No tirau avant la representació.

CLAU. Feu-me llum. Sortim d'ací.

TOTS. ¡Llum, llum, llum!

(Se-n van tòts, llevat d'HAMLET y HORACI)

HAM. (1) (Cantant en veu baxa)

*Plora la cérrva ferida,
mèntre l' cervatell, salvat
de la fletxa malehida,
còrre lliure per lo prat.
Mèntre l'un dorm, vèlla ab pena
un altre desesperat;
y és que l' món està espatllat.*

¿No-t sembla, amich, que axò, ensémps ab un bosch de plómes al cap, y un parell de llacets provençals a les çabates escotades, si en l'esdevenidor la sort me dugués a mal borraç, podria procurar-me un lloch en una companyia de comedians?

HOR. A mija participació.

HAM. ¡Còm! a participació sencera.

*Tu saps, Damon benvolgut,
qu'aquest reyalme ha perdut
fins Júpitre, ferma base,
y al trònus s'hi és assegut
un tirà, vil, corromput,
un... ¿quí diré? un... un fàtun (2).*

HOR. Podieu havèr aplicat lo consonant.

HAM. Mil lliures m'hi jogaria, lo meu bon Horaci, só-

(1) Aquestes dues còbles poden suprimir-se a la representació, començant lo diàlech ab «Mil lliures m'hi jogaria».

(2) L'autor, valènt-se d'un consonant sobre-entès, pretén calificar d'ase o tabòll lo rey Claudi.

(1) Era lo chòrus qui als entre-actes cantava esplicant la acció del drama.
(2) O sia Proserpina, deessa dels Inferns.

bre la paraula del esperit aparegut. ¿No ho has vist...

HOR. Ben bé, senyor.

HAM. ... al tractar del emmetzinament?

HOR. Me'n só prou bé adonat.

HAM. ¡Ah, ah! ¡Vinga, vinga musical! ¡Endavant les flautes! Si al Rey no li sap bona la comedia, serà perçò que (éntren RICART y GUILLÈM, y al veure-ls, HAMLET fa un signe a HORACI.) ... que no li vé de grat ¡jira de bet! ¡Vinga un xich de musical!

ESCENA VI

HAMLET, HORACI, RICART y GUILLÈM; més tart
los COMEDIANTS ab flautes, y després POLONI

GUILL. Senyor, ¿me permetrèu que-us diga una paraula?

HAM. Y fins tota una historia.

GUILL. Lo Rey, senyor...

HAM. ¡Ah! si: ¿què li passa?

GUILL. Se n'és anat al seu retrèt ab gran destemprança.

HAM. ¿Per la beguda, eh?

GUILL. No, senyor; per la còlera.

HAM. Hauríeu fèt millor anant-ho a recomptar al mét-ge, car encarregant-me jo de la porgació de sa bilis, podria ésser que li-n fés venir encare més.

GUILL. ¡Oh! senyor, donèu més dreturer sentit a vostres paraules, no fent l'esquerp a quant vos vinch a dir.

HAM. Ja estich amansit, senyor; digau.

GUILL. La Reyna, vostra mare, presa de la major aflicció m'ha tramès per que hi anèu.

HAM. (Ab afectació.) Molt ben vingut siau.

GUILL. No, estimat Príncep; aquexa cortesía no és de lley. Si tant volèu donar-me una assenyada resposta, compliré l'encàrrech de vostra mare; al-trement, demanant-vos comiat y anant-me-n, jo dóne per finida la missió a mi confiada.

HAM. Donchs, amich méu, no puch...

GUILL. ¿Què, senyor?

HAM. ... donar-vos una resposta assenyada, car tinch lo cap malalt. Emperò les meues respostes, tal com les puch jo donar, estan a vostra disposició, o millor dit, a la de la meua mare, segóns manifestau. Per tant, no-n parlèm més, y anam al cas. La meua mare, dihèu...

RIC. Açò diu élla: que la vostra conducta li ha causat admiració y sorpresa.

HAM. ¡Oh fill meravellós, qui axí fas esbalahir una mare! Emperò ¿no porta cóha aquexa admiració materna? ¿No hi hà res més?

RIC. Sols desija parlar ab vós en son retrèt ans d'anar-vos-en a reposar.

HAM. La obehiré com si fós deu vegades la meua mare. ¿Teniu res més per dir-me?

RIC. Senyor, en altre témps me portaveu estimació.

HAM. Y are aximetéix; puch jurar-ho per aquestes mans pecadores (1).

RIC. Bon senyor méu, ¿quina és la causa del vostre desfici? Certament tancau vós-metéix les portes a la libertat vostra, ocultant vostres penes a un amich.

HAM. És que no avance jo ni un pas (2).

(1) Diu l'original: *per aquestes furtadores y robadores.*

(2) Çò és, que no ha fèt encare un pas per venjar lo seu pare, cosa que Ricart interpréta en lo sentit d'ambició personal.

RIC. ¿Còm és possible, si teniu lo vot del Rey metéix per succehir-lo al trònus de Denamarca?

HAM. ¡Prou...! Emperò *mèntre que la hèrba créix...* un poch revellit és lo refrany.

(Entren los COMEDIANTS portant flautes.)

¡Ah! ja tenim ací les flautes: dexau-me n veure úna. (A GUILLÈM y RICART qui no-s separen d'HAMLET ab ayre obsequiós.) Y are, parlant ací entre nosaltres, ¿per què no-m dexau de pétge, com si-m volguésseu fer caure al parany?

GUILL. Senyor, si mon desig és massa agosarat, la meua afecció peca d'excessiva grosseria.

HAM. No ho enténch pas del tót. ¿Volèu tocar aquesta flauta?

GUILL. Senyor, no-n sé.

HAM. ¡Anèm! ¡Vaja!

GUILL. Vérament no-n sé.

HAM. Jo-us ne suplich.

GUILL. No hi enténch gèns ni mica, senyor.

HAM. Es tan avinent com lo mentir: posau los dits sóbre aquests forats, bufau ab la bóca, y la flauta produhirà la més sonora musica. Mirau: aquests ne són los punts.

GUILL. Emperò mal puch fer-los jo expressar ninguna armonía, com no enténch d'aquesta art.

HAM. Donchs are veurèu quina indigne criatura no feu de mi. Volèu fer-me sonar; cuydau conèxer los meus registres; pretenèu arrabaçar lo cor dels meus secréts; volèu que-us donga dès de la nota més baxa a la més aguda; y havènt-hi en aquest petit instrument abundor de musica y excelent veu, malgrat açò no podèu fer-lo parlar. ¡Cap de tal! ¿Vos figurau que-m podrà algú tocar més fàcilment que una flauta? Prenèu-me per l'instrument que vullau, y per més que pu-

gau trastejar-me y destemprar-me, ja may no reexirèu a traure de mi lo més petit sò.

(Entra POLONI.)

(A POLONI.) Que Déu vos benehesca.

POL. Senyor, la Reyna voldria parlar ab vós are-metéix.

HAM. ¿No vehèu aquell núvol qui té quasi la fórma d'un caméll?

POL. En bona fè, sembla vérament un caméll.

HAM. Are m'apar semblant a una mustela.

POL. Son llóm és igual al d'una mustela.

HAM. O al d'una balena.

POL. Si, en veritat; al d'una balena.

HAM. Donchs tot-seguit aniré veure la meua mare. (Apart) Tant y tant ne fan ab mi, que no ho puch més comportar. (Alt.) Hi aniré tantost.

POL. Axí lo hi diré. (Se-n va.)

HAM. Costa poch de dir: *tot-seguit...* Amichs méus, dexau-me sol. (Se-n van tóts, llevat d'HAMLET.) Aquesta és la hora de la nit vérament apropiada per la bruxeria, la hora en què les tómbes se baden, y fins l'infern gita de son sí pestilencia en aquest món. Are podria jo sadollar-me de sanch fumejant y fer tals horrors, que lo jórns'escroxís al contemplar-los. Emperò ¡calma!... Anam a veure nostra mare. ¡Oh, cor méu! no desconegues la natura; que la ànima de Neró jamés en aquest pit no trop alberch; sia jo cruel, emperò no parricida. No m serviré del punyal, emperò seran punyals per élla mes paraules. Sien en açò hipòcrites ma llénga y la meua ànima: per més paraulades que-s sentirà élla, ja may no consenta lo meu cor segellar-les ab la acció. (Se-n va.)

ESCENA VII

Una sala del castell.

CLAUDI, RICART, GUILLÈM, y després POLONI

CLAU. No; no n'estich gens content, ni convé a la nostra seguretat dexar lo camp obert a sa follia. Per tant, enllestiu-vos: jo espatxaré encontinent vostra comissió, y éll partirà ab vosaltres a Anglaterra. L'interès de la coróna nostra no permet aventurar-nos a un perill segur que a cada pas los seus rampells promouen.

GUILL. Anirèm a aparellar-nos per la anada nostra. Lo més sagrat volèr és lo qui véttla per la seguretat de tants individus la vida dels quals pénya de Vostra Magestat.

RIC. Si és obligació a un simple ciutadà defendre sa vida de qual-se-vol ofensa, ja sia ab art o per la força, ¿quant més no ho serà aquell en qui reposa la salut pública? Al passar d'aquesta vida la magestat reyal, no és ella sola qui s mor, mas, semblant a un torrent desfét, se-n porta ab sí tot quant la circueix... Ja may no alena lo sobirà un suspir, sèns esclafir la nació en geméchs doloroses.

CLAU. Préch-vos que-us aparallèu per aquest cuytós viatge, car volèm tallar d'arrel aqueix perill qui are-com-are va ab pas massa lliure.

RIC. } Bé-ns ne donarèm brasa. (Se-n van.)
 GUILL. }

(Entra POLONI.)

POL. Senyor, ja va lo Príncep a la cambra de sa mare. Jo m'amagaré darrere un dels tapits per informar-me del córs de la assentada. Siau cert que ella lo reptarà de ferm, y com vós-metéix havèu observat molt bé, serà conivent que alguna altra orélla que la de sa mare (puix la afecció fa les mares parcials) estiga a escoltar d'amagat la conversa. Adéu-siau lo meu sobirà. Vindré a veure-us, ans d'anar-vos en a reposar, per fer-vos assabèr quant ne sapia.

CLAU. Grans mercès, benvolgut Poloni.

(Se-n va POLONI.)

ESCENA VIII

CLAUDI, y després HAMLET

CLAU. ¡Oh! formidable és lo meu delicte: sa corrupta fetor arriba al cel; sóbre éll pésa la més horrible maledicció, la del fratricidi. Orar no puch, per més que mon desig sia tan xardorós com la voluntat; car més fort que no aquesta és lo meu crim, y com a home obligat a dos quefers, m'entretinch pensant per quin començaré primer, y abdós los desaténch. Emperò, ab tót que aquesta malehida mà estigués encare més tenyida en la sanch fraterna, ¿no hi hà prou pluja al cel piadós per dexar-la neta y tan blanca com la néu metéxa? ¿De què serveix la misericordia si gira la cara al culpable? ¿Y no té la oració aquella dóble virtut d'estalviar-nos al anar a caure y de procurar-nos lo perdó après de nostra cuyguda? Alcèm, donques, los ulls al cel, y de-

lida restarà ma culpa... Emperò ¡ay! ¿quina mena de pregaria caldrà que jo faça? *¡Perdónam, Senyor, mon horrible assassinat!*... No, no pot fer-se méntre jo visca possehint tot allò qui m'arrastrà a cometre lo crim: ma coróna, la meua propria ambició y ma muller... ¿Pot algú conseguir perdó, tot retenint los fruyts del seu delicte? En aquest món corromput, la daurada mà del crim podrà tòrcer la lley, y pervertir la justícia ab lo produyt metéix de la infamia: mas allà dalt no és axí. No hi valen allà estratagemes; allà mostra-s la acció en sa veritable naturalesa, y nosaltres metéixs nos vehèm empeses a declarar séns paliatius les nostres culpes... ¿Què farèm, donchs? Provar fins a ón arriba lo penediment... ¿y què no podrà?... Emperò ¿què ha de podèr ab lo qui és incapaç de penedir-se? ¡Oh, malastruga situació la méua! ¡Oh, consciència ennegrida axicom la mort! ¡Oh, ànima méua, qui, semblant a un ocell envescat, quant més pugnes per lliurar-te més y més veus-te presonera! ¡Socorrèu-me, àngels del cel! Provau en mi lo podèr vostre. Feu que-s dobleguen mos entoçudits genolls. Y tu, cor méu d'acerades fibres, ablanceix-te com los nirvis d'un infantó acabat de nàxer! Pot-ser tót trobarà esmena. (Va dret al fóns y s'agenólla, tapant-se la carà ab les mans.)

(Entra HAMLET.)

HAM. Està resant. Are és hora oportuna de matar-lo, y vaig a fer-ho. (Desenvayna la espasa, dóna alguns passes en avant, emperò soptadament se detura, y se-n tòrna vers la porta.) Emperò axí se-n va al cel... ¿y serà aquesta ma venjança? Axò cal rumiar-ho. Un malvat assassina mon pare, y en paga de tal acció, jo,

son fill únich, assegure al metéix malvat la gloria. ¡Ah! axò fóra premi, remuneració, no pas venjança. Ell sorprengué mon pare sebollit en grossera sensualitat, sadóll de pà, més carregada de culpes la consciència, que no lo Maig de flors; y ¿quí sap, sinó Déu, quin estret compte no li-n calgué donar? Emperò, segóns dóna a entendre y jo crech, terrible és estada la seua sort. ¿Y roman complida ma venjança donant mort al delinqüent méntre està purificant la seua ànima, en lo precis moment que-s troba aparelat y dispost al gréu traspas de la mort?... No, espasa méua, tórna al teu lloch (*envaynant-la*) y cerca més horrible presa. Con estarà jogant, flastomant, ensopit per la embriaguesa, o en un accés de furor, en los incestuoses plahers del llit, o en ocasió d'executar algun acte contrari a la seua salvació, llavors fereix-lo: cayga aqueix miserable estimbat dins lo pregón, y sía la seua ànima condemnada tan negra com l'infern qui l'engull... La mare m'espéra. Semblant medecina no servirà sinó a perllongar ta dolencia. (Se-n va.)

CLAU. Les meues paraules volen amunt; la meua pensa roman aci baix. (S'alça ab desesperació concentrada.) Paraules menys de pensaments ja may no arriben al cel. (Se-n va.)

ESCENA IX

*Retret de la Reyna. Un cortinatge-tapiç a la porta del fons.
Dues efigies a la paret: la una del rey Hamlet, la altra de Claudi.*

GERTRUDIS, POLONI, y tot-seguit HAMLET: més tart
LA OMBRA del Rey Hamlet

POL. Vindrà tot-seguit. Mostrau-li fermesa; digau-li que ses follies, per massa desmesurades, no són més comportadores, y que la vostra gracia l'ha defensat interposant-se entre éll y la violent indignació que ha provocada. Jo entretant vaig a escondir-me allà dins, sèns dir més paraula. Préch-vos que li parlèu llis y ras.

HAM. (Dedins.) ¡Mare, marel

GER. Axí-us ho promet; per mi res no temau. Reco-lli-vos, que ja vé. (POLONI s'amaga darrere lo cortinatge.)

(Entra HAMLET.)

HAM. (Encarant-se ab la Reyna, ab los braces plegats.) Y donchs, mare, ¿què hi hà?

GER. Hamlet, tu has ofès gréument lo teu pare.

HAM. Mare, vós havèu gréument ofès lo méu.

GER. Vine, vine-m aci; tu respons ab llénga massa lliure.

HAM. Anau, anau allà... y vós preguntau ab llénga desinvolta.

GER. ¡Còm! ¿Què és axò, Hamlet?

HAM. ¿Què hi hà, donchs, mare?

GER. ¿Has oblidat qui só jo?

HAM. No gèns, per la Creu beneyta: sóu la Reyna,

muller del germà de vostre primer marit, y ¡tant-de-bò no fós axí! sóu... la meua mare.

GER. (Alçant-se) Bé està. Jo-t presentaré alguns qui sabran parlar-te.

HAM. Veniu-me aci. (La agafa per un braç y la obliga a seure.) Sehèu; d'ací no exirèu, ni-us mourèu fins que-us hauré jo posat davant un espill ón hi vejau la més recòndita part de vós-metéxa.

GER. (Esberada.) ¿Què penses fer? ¿Vols pot-ser assassinar-me?... ¡A mi, socòrs!

POL. (Sobressaltat y fent moure involuntariament lo tapiç.) ¿Què passa? ¡Eh, socòrs, socòrs!

HAM. (Arrencant-se la espasa.) ¿Què és axò? ¿Un rat (1)? (Dóna un parell d'espasades a través del tapiç, ferint POLONI.) ¡Mort! M'hi jugue un ducat que és mort.

POL. (Darrere lo tapiç.) ¡Ay, ay de mi! (Cau mort.)

GER. ¡Malaventurada que jo só! ¿Què has fét?

HAM. En bona fè, no ho sé. (Apart.) ¿Si serà lo Rey? (Alça lo tapiç, y descobre POLONI.)

GER. ¡Oh, quina acció tan barrohera y sangonosa!

HAM. ¡Una acció sangonosa!... Quasi tan iníqua, la meua bona mare, com lo matar un Rey y pendre després lo seu germà per marit.

GER. ¡Matar un Rey!

HAM. Si, senyora; aquestes són mes paraules. (A POLONI.) Y tu, miserable, temerari, fóll tafaner... ¡Adéu! Jo t'he près per un altre de més enlayrat; comporta la teua sort. Vet-ací quin és lo perill de la excessiva tafaneria. (A GERTRUDIS.) NO, no-us retorçeu més les mans. Reposau-vos, sehèu, y dexau que-us retorça jo lo cor, si és que-l tingau fét d'una materia impressionable, si lo costum

(1) Ben català és *un rat* (*a rat* en l'original). Ab tót, pot dir l'actor: *¿Una rata?* emperò llavors *¡Mortal!* etc.

de perversitat no l'ha empedreit fins al punt d'ésser refractari a tot sentiment.

GER. ¿Què he fét jo per que goses amollar la llénga, armant-la axí asprement contra mi?

HAM. Una acció tal qui entela la gracia y lo viu carmi de la modestia; moteja d'hipòcrita la virtut; arrabaça les flors del transparent front de la amor pura, dexant-hi en lloch d'aquelles una infamant estigma (1); qui fa més traydors los vots conjugals, que no juraments de tafur; ¡oh! una acció qui del contracte matrimonial n'arrenca son propri esperit, y converteix la inefable religió en un garbuix; una acció qui fóra prou a enrogir la faç del cel y a trastornar, ab desorde horrible, aquesta sòlida y artisada massa de la terra com si ja tingués aprop sa temuda fi.

GER. ¡Guay! ¿Quína acció serà aqueixa, que ab tan poderoses mugits y ab veu de trò és anunciada?

HAM. Mirau ací presents en aqueixa y aquesta pintura (senyalant les dues efígies que hi haurà a la paret) les efígies de dos germans. Vejau quanta gentilesa no hi hà en aqueix rostre: los rullats cabells d'Apòlus; lo front talment de Júpitre; l'ull imperiós y menaçador com lo de Març; un ayre semblant al del missatger Mercuri, acimat dalt un munt qui bésa lo cel; una combinació de fórmes ón no apar sinó que cada un dels déus hi volgué estampar son caràcter, per que lo món miras tantes perfeccions en un sol home. Era aqueix lo vostre marit... Mirau-vos are l'altre. Ací teniu vostre marit, qui, com a espiga niellada, anorresa son germà en la plenitud de sa vida. ¿No teniu ulls? ¿Poguéreu dexar la pascor d'aqueix

plasant munt per rabejar-vos en aquest fangar immunde? ¡Ah! ¿No teniu ulls?... No-m digau que axò és amor, car a la vostra edat les bullides de la sanch són ja tebies y obediets a la prudencia. ¿Y quína persóna de seny voldria passar d'aqueix a aquest altre? (Senyalant successivament abdues efígies.) Sentits teniu; que, altrament, no tindríeu afeccions: emperò de segur que patiren ensopiment. La follia metéxa no cauria en tal error; ni lo bon sentit s'és may esclavitzat a tal estrém, que no consérve prou discerniment per aplicar-lo a semblant distinció... ¿Quín esperit infernal vos pogué axí enganyar, tot encegant-vos?... ¿On està, oh vergónya, ta rojor? Si tu, rebetle infern, éts prou a somoure lo moll d'una matróna, déxa que per lo fogós jovent sia la virtut axicom cera qui-s fonga en sa propria xardor; no sia invocada vergónya per contrastar-ne la violencia, puix que fins lo gel tan vivament s'inflama y que-s converteix lo seny en mijancer del desig.

GER. ¡Oh, Hamlet! no digues més... Tes paraules me fan girar los ulls al fons de ma consciencia, y jo hi ovire tan negres y pregónes taques, que ja may no arribaran a fòndre-s.

HAM. Y tót per viure entre la pestifra suhor d'un llit incestuós, envilida en corrupció, prodigant afa-lachs y amoroses manyagues en aquella sentina immunda...

GER. ¡Oh, calla, calla! que aquexes paraules com a punyals ferexen mes orelles. Prou, benvolgut Hamlet.

HAM. (Ab eczaltació crexent.) Un assassí, un malvat, un miserable... qui no val ni la vigesima part del vostre primer marit; un escarnot dels reys, un robador de la sobiranía y del podèr, qui furtà

(1) Çò és, marcant lo front ab ferre ruhent, com a una prostituta.

d'un tinell la preciosa diadema, ficant-se-la a la butxaca...

GER. ¡Prou!

HAM. ... Un Rey de parrachs y pedaçots... (Apareix LA OMBRA DEL REY HAMLET s'ens armes, de la qual no s'adona la Reyna.) — (Cahent de genolls.) ¡Oh, esperits celestials! salvau-me, abrigau-me ab vostres ales. ¿Què vols, ómbra venerable?

GER. (Apart.) ¡Ay, està fora de sí!

HAM. ¿Véns pot-ser a reprendre ton negligent fill, qui, dexat en la ardor de la passió, oblida lo perentori compliment de les teues respectables commandes?... ¡Oh, parla!

LA OM. No ho tingues en oblit. Jo vinch a agusar ta quasi esmortida resolució. Emperò mira còm l'esglay s'és apoderat de ta mare. ¡Oh! posat entre élla y sa ànima alterada; que en los còsses més febles és ón la imaginació obra ab major violència. Parla-li, Hamlet.

HAM. (Ab veu sotsmesa.) ¿Còm vos trobau, senyora?

GER. ¡Ah, llas! ¿Còm te trobes tu, qui dréces la vista al buyt, rahonant ab l'ayre incorpori? Per los teus ulls traspunta astoradament ta ànima, y, semblant a soldats pèl toch d'alarma dexondits, los teus cayguts cabells soptadament s'ericen. ¡Oh, fill de ma vida! Demunt l'ardent foch del teu destemprament abóca-hi un ruxat de freda calma... ¿A qui estas mirant?

HAM. (Senyalant LA OMBRA.) A éll, a éll. Vejau quant trista no és la espressió de sa mirada; son gést y sa propria dolor serien prou o commoure les pèdres... — (A LA OMBRA) Aparta los ulls de mi; no sía que aqueix dolorós posat mos fers designis desfaça, y a-les-hores al dur-los a cap perdrien llur veritable color, y en compte de sanch escamparien llàgrimes.

GER. Emperò ¿a qui dius açò?

HAM. ¿No vehèu res allà?

GER. No res, y veig tot quant hi hà.

HAM. ¿Ni ohireu res tampoch?

GER. No; tan solament nostres veus.

HAM. ¡Còm!... Mirau allà. Vejau com se'n va tot consirós... Mon pare, ab lo metéix vestit que usava en vida... Vejau-lo are-metéix passant la porta. (Se'n va LA OMBRA.)

GER. No són axò sinó invencions de ton cervéll; lo desvari sol produhir aquexes vanes fantasies.

HAM. ¡Lo desvari! Lo meu póls, axicom lo vostre, bat ab regular entreval, executant igual melodía de salut. No, no és follia quant adés he proferit: feu-ne la prova, y-us ho tornaré dir tót, paraula per paraula, cosa que-n fugiria d'un bót la follia. Per Déu, mare, no aboquèu demunt vostra ànima un balsem falagador, crehent-vos que és ma follia la qui parla, y no vostre delicte. No farieü ab axò sinó pellar y cobrir la úlcera, entant que la pudent cangrena, minant dins tot lo còs, traydorament l'infectaría. Confessèu al cel vostra culpa, plorèu lo passat, esquivèu l'esdevenidor, y no afemèu la cogulla per donar-li més ufana. Perdonèu aquest desfogament a ma virtut, car, en la grossera sensualitat de vuy en díe, la virtut metéxa té de demanar perdó al vici y fins de genollons deu implorar licencia per fer-li algun bé.

GER. ¡Ay, Hamlet, tu has mig-partit lo meu cor!

HAM. Llancèu-ne, donchs, la part pijor, y viscau més pura ab la altra meytat. Bona nit, mare... Emperò no tornèu al llit del meu oncle. Si-us manca virtut, aparentèu-la almenys. Lo costum, aqueix monstre qui engull tot sentiment, essent un dimoni en tractant-se d'hàbits, és, no obs-

tant, un àngel con sap donar a les bones accions avinentesa ab què insensiblement les fa semblar innates. Refrenèu-vos per aquesta nit; axò farà més fàcil la venidora abstinència, y encare més la següent, posat que lo costum pot gayre-bé canviar lo segell de la naturalesa y domdar lo diable o foragitar-lo ab maravellós podèr. Bona nit, altre colp, y con basquegèu de que lo cel vos benehesca, jo-us demanaré la vostra benedició... La dissort d'aquest home (senyalant POLONI) causa-m grèu racança; emperò Déu ho ha volgut axí, dexant-lo castigat a mans méues, y castigant-me també a mi al fer-me instrument de son enuig. Jo-l conduhiré llà ón convinga, y sabré respondre de la mort que li he donada. Axí, adéu-siau... Perçò com só piados, dech ésser cruel: mal havèm començat, mas pijor serà lo romanent... ¡Ah! una paraula més, bona senyora.

GER. ¿Què dech jo fer?

HAM. (Ab marcada ironía.) No-res absolutament de quant vos he dit que fésseu. Dexau que lo Rey, sadóll de ví, us faça venir de nou al llit, y allà, pecigant-vos la galta, que-us diga rateta, y que ab un parell de repugnants besades, o palpant-vos la gorja ab sos malehits dits, vos faça cantar de plà dihent-li que ma follía no és veritable, que tot és artifici... Fóra bò que li ho diguésseu: car ¿còm és possible que una Reyna xamósa, discrèta e intel·ligent gordas secrèts de tanta importancia a aquell gat vell, rat-pennat y galipau? ¿Còm podrièu callar-li tot axò (1)?

(1) Creyen antigament que lo gat, lo rat-pennat y lo galàpet, o galipau, com a animals familiars de les fatilleres, estaven també informats dels secrèts d'aquestes.

GER. Tingues per cert que si les paraules estan formades d'alè, y l'alè està format de vida, no tinch jo vida ni alè per expressar quant m'has dit.

HAM. ¿Bé sabèu que dech anar-me-n a Anglaterra?

GER. ¡Ah! Me-n éra distrèta. Si, és cosa resolta.

HAM. Hi hà certes cartes segellades, que los dos meus condexebles (dels quals jo-m fie tant com d'una vibra verinósa) ne són portadors. Són élls los qui han de facilitar-me la anada tot conduhint-me al avench. Emperò dexau-los fer, car serà cosa de riure fer saltar lo minayre ab son propri fornell, y mal aniria si jo no conseguís furgar la terra alguns palms dessóta llur mina y fer-los volar fins a la lluna. ¡Oh! Farà molt bò de veure com, seguint una metéxa linia, dos enginys de dret-a-dret s'encontren... (1). Adéu-siau, mare.

(1) En l'original acaba axí: (Agafant lo còs de Poloni per los peus y rocegant lo.) Aquest home serà causa de que jo dega fer lo farcèll a córre-cuyta. Vaig a portar rocegant ses despulles a la cambra vehina. — Mare, bona nit... (Apart.) La veritat és que aquest conseller està are molt quietó, molt callat y reverent, éll qui fóu en vida un valent e impertinent parlar... Anèm, bon amich, a donar bon compte de tu... (All.) Adéu-siau, mare.